

IV. Przegląd orzecznictwa

A. Orzecznictwo karne Sądu Najwyższego, (b. zabór rosyjski)

Kodeks karny.

Art. 51. Skazując oskarżonego za podżeganie współoskarżonego do kradzieży bez ustalenia, że ten ostatni kradzieży tej dokonał lub dokonać usiłował, Sąd obraził art. 51 K. K. (O. z 24. 9. 1923. II K. 3348/23).

Art. 53. Ustawa (art. 53 K. K.) nie przewiduje łagodzenia kary twierdzy przez zamianę jej na więzienie, wobec czego Sąd Apelacyjny nie był wogóle władny, uwzględniając apelację oskarżonego, skazanego na twierdzę, wymierzyć mu (w trybie łagodzenia kary) karę więzienia; postąpiwszy zaś w ten sposób, Sąd Apelacyjny, wbrew art. 891 U. P. K., zastrzył wymierzoną oskarżonemu wyrokiem I instancji karę, w myśl bowiem art. 62 i 63 K. K., trzy miesiące więzienia równa się sześciu miesiącom twierdzy, podczas gdy wyrok I instancji skazał oskarżonego tylko na cztery miesiące twierdzy. Nie zmienia istoty rzeczy okoliczność, że Sąd Apelacyjny nieprawidłowo wymierzoną karę z mocy amnestji oskarżonemu darował, popełnionego bowiem uchybienia nie można uznać za obojętne dla interesów oskarżonego (art. 909 U. P. K.), skoro ustawa (art. 19 i 27 K. K.) nadaje twierdzy charakter kary uprzywilejowanej, więzieniu zaś kary hańbiącej, połączonej niekiedy z utratą praw honorowych (O. z 24. 9. 1923 II K. 1131/23).

Art. 59. Aczkolwiek Sąd Najwyższy wyjaśnił, że zasadniczo zamiana pozbawienia wolności na grzywnę jest złagodzeniem kary (Zb. Orz. S. N. II. r. 1920 Nr. 128), nie znaczy to jednak, iżby sądy wyrokujące, nie krępując się skutkami, grożącami w razie nieuiszczenia grzywny, mogły ją wymierzać w wysokości, która, przy zamianie na areszt wedle art. 59 K. K., sprowadzałaby w rezultacie niezasłużoną karę dłuższego aresztu, aniżeli miała wynosić pierwsza kara aresztu, rzekomo złagodzona. (O. z 22. 10. 1923. II K. 3675/23.)

Art. 122. Skoro Sąd Apelacyjny, na podstawie oceny

faktycznych okoliczności sprawy, nie ulegających sprawdzeniu w drodze kasacji (art. 766 i 912 U. P. K.), ustalił, że opór policji za pomocą gwałtów stawiali nie pojedynczy uczestnicy zbiegowiska, lecz samo zbiegowisko, oraz, że „wszyscy oskarżeni” wzięli udział w tem zbiegowisku z całą świadomością i wiedzą o charakterze tegoż i o przestępczości dokonywanych w niem działań występnych, solidaryzując się z tem działaniem, to takie ustalenie w zupełności uprawniało Sąd do zastosowania do wszystkich uczestników zbiegowiska ust. 2 cz. 1 art. 122 K. K., do kierowników zaś zbiegowiska i podżegaczy jego uczestników do stawiania gwałtownego oporu policji cz. 2 tegoż przepisu, albowiem dla istoty przestępstwa z art. 122 K. K. nie potrzeba poprzedniej umowy jego uczestników, nie jest również niezbędne, by każdy uczestnik wzięł udział w dokonaniu przez zbiegowisko tego czy innego występnego działania, wreszcie obojętnym jest cel, w jakim winny znalazł się w tłumie, natomiast zupełnie wystarcza, gdy dany czyn karalny można uważać za wyraz woli całego tłumu, uczestnik zaś zbiegowiska jest świadom, iż dopuszcza się ono tego czynu (O. z 24. 8. 1923. II K. 3379/23.)

Art. 363. Konfiskata wag lub odważników nieocechowanych lub nierzetelnych, z powodu używania ich w handlu, stanowi nie karę dodatkową, lecz środek ochronny, podyktowany względami ładu i bezpieczeństwa publicznego. Wpływa to, z jednej strony, stąd, że ta konfiskata podpada pod cz. I art. 36 K. K., nakazującą odbieranie wszelkich przedmiotów, których niewolno sprzedawać lub przechowywać, a zatem i nierzetelnych lub nieocechowanych odważników, bo ich sprzedaż, używania lub przechowywania zabrania ust.

I i 3 cz. I art. 363 K. K. oraz art. 14 dekretu o miarach (Dz. Pr. r. 1919, poz. 211), z drugiej zaś strony, z przepisu art. 38 K. K., w którego myśl konfiskatę, przewidzianą w cz. I art. 36 K. K., należy stosować i w razie uniewinnienia oskarżonego lub umorzenia ścigania karnego (O. Kompletu całej Izby II z 29. I. 24. II K. 3170/23).

Art. 468. Art. 468 K. K. za ciężkie uszkodzenia ciała uznaje jedynie takie, które spowodowały bądź stały, acz dla życia niegroźny, rozstrój zdrowia, bądź tylko czasowy, lecz pociągający za sobą stałe unicestwienie lub osłabienie działalności jakiegokolwiek narządu, chwilowe zaś zakłócenie prawidłowego działania organizmu lub pewnych jego części, towarzyszące bodaj najłżejszemu nastrojowi zdrowia (np. katarowi) lub błażemu uszkodzeniu ciała (np. zakłuciu palca), podpada pod art. 469 K. K. (O. z 17, 9. 1923. II K. 2489/23).

Itera Sąd Apelacyjny, ustaliwszy, że oskarżony, wiedząc

o swym.chorobliwym stanie i zdając sobie sprawę, że, obcu-
jąc płciowo z kobietą, może ją zarazić, a, mając stosunek
z pokrzywdzoną, spowodował przez to stałą jej chorobę, świa-
domie godząc się z nastąpieniem skutków swego czynu, —
do tak ustalonego czynu karalnego zasadnie, w myśl art. 48
K. K., zastosował art. 468 K. K. (O. z 21. 9. 1923. II K. 3810/23).

Art. 507. Czyn oskarżonego, polegający jedynie na za-
trzymaniu pożyczonej fuzji bez użycia ani gwałtu na osobie,
ani groźby karalnej, ani żadnej przemocy, nie zawiera w so-
bie wcale znamion przestępstwa z art. 507 K. K. (O. z 17. 9.
1923. II K. 2573/23).

Art. 530. W myśl wyraźnego brzmienia art. 530 K. K.,
osobistą obrazę stanowi nie tylko postępowanie lub odezwa-
nie się, hańbiące kogoś bezpośrednio we własnej osobie, lecz
i takie, które znieważa członków jego rodziny, chociażby
zmarłych, gdy znieważony jest tym sposobem dotknięty
w swojej czci nie bezpośrednio, ale przez zniewagę, wyrzą-
dzoną bliskim osobom, i, odczuwając to, jako własną zniewa-
gę, domaga się, w myśl art. 530 K. K., pociągnięcia winnego
do odpowiedzialności karnej. Przeto ojciec może wystąpić
we własnem imieniu ze skargą z powodu zniewagi dziecka,
jeśli uważa, iż obraza, krzywdząca jego dziecko, godzi bez-
pośrednio w jego cześć osobistą nawet wtedy, gdy, np., obra-
żona córka puściła płazem bezpośrednio jej wyrządzoną
krzywdę, chodzi tu jeno o ustalenie obecności skarżącego
przy zajściu, stanowiącem tło sprawy, i o stwierdzenie, iż wi-
nowajca chciał przez swój czyn obrazić i skarżącego, jako
członka rodziny znieważonego, albo przynajmniej godził się
na to lub obojętnie na możliwość takiego znieważenia się za-
patrywał, w takim bowiem czynie, poza zniewagą, skierowaną
ku pewnej osobie (*dolus directus*), tkwi zarazem zniewaga,
godząca w cześć obecnego przy zajściu członka jej rodziny
(*dolus indirectus*). (O, Kompletu całej Izby II z 26. 2. 24. II
K. 2627/23.)

Art. 533. Dla istoty zniewagi z art. 533 K. K. jest rzeczą
zbędną ustalenie, czy druk, zawierający zniewagę, doszedł
do rąk obrażonego; wystarcza, by zniewagi dopuszczono się
w rozpowszechnionym druku, a takim drukiem jest oczywi-
ście rozpowszechnione publicznie czasopismo. Również dalsze
lub główne pobudki i cel działania ze strony sprawcy takiej
zniewagi są dla istoty obrazy obojętne; wystarcza, że sprawa,
świadom obraźliwości swego wystąpienia, chce zniewagi
lub godzi się na zniewagę. Przytem redaktor lub wydawca
czasopisma, winny umieszczenia w niem utworów znieważa-
jących, odpowiada z cz. I i II art. 533 K. K. niezależnie od te-

go, czy sam był autorem owych utworów, czy były one napisane przez osobę trzecią i czy ta osoba pozostała nieujawniona, czy też była wiadoma lub nawet podpisana pod artykułem (O. z 14. 9. 1923. II K. 2631/23).

Ustawa akcyzowa (rosyjska).

Art. 1068. Odpowiedzialność z art. 1068 ust. akc, i karę z art. 1062 tejże ustawy ponoszą winni potajemnego pędzenia napojów wysokowych, a zatem Sąd, ustaliwszy, że oskarżony potajemnie pędził z melasy spirytus zapomocą urządzeń gorzelnianych, zasadnie skazał go z rzeczonych przepisów ustawy akcyzowej, mających zastosowanie niezależnie od tego, czy winny potajemnego pędzenia spiritusu jest właścicielem gorzelni (O. z 5. 10. 1923. II K. 3034/23).

Ustawa z d. 20 lutego 1920 r. (Dz. Ust. 1920 r., Nr. 20, poz. 104).

Art. 4. Art. 4 ustawy z d. 20 lutego 1920 r. nie mówi o poborowych, a więc podmiotem przewidzianego w nim przestępstwa może być nie tylko ten, kogo już do służby wojskowej powołano, lecz każdy obywatel polski, mogący ulegać poborowi, jeżeli tylko o tej możliwości wiedział. Okólniki Ministerstwa Spraw Zagranicznych, dotyczące tylko rejestracji poborowych zagranicą (bez poddawania ich oględzinom lekarskim i wysyłania do kraju) i określające obowiązki w tej mierze naszych konsulatów, nie uchylili i nie mogły uchylić ustawy z d. 20 lutego 1920 r., ani odpowiedzialności za przewidziane w niej przestępstwa (O. z 28. 9. 1923. II K. 1875/23).

Ustawa z d. 2 lipca 1920 r. (Dz. Ust. 1920 r., Nr. 67, poz. 449).

Art. 30. Stosowanie art. 30 Ust. z d. 2 lipca 1920 r. o zwalczaniu lichwy wojennej jest pozostawione do uznania sądu wyrokującego (art. 766 U. P. K.), stanowiąc jego prawo, nie zaś obowiązek; a wskutek tego kontroli kasacyjnej nie ulega (art. 912 U. P. K.) (O. z 10. 9. 1923. II K. 2666/23).

Ustawa z d. 16 maja 1922 r. (Dz. Ust. 1922 r., Nr. 40, poz. 334).

Twierdzenie, jakoby wykroczenia, przewidziane w ustawie z d. 16 maja 1922 r. o urlopach dla pracowników, zatrudnionych w przemyśle i handlu, ulegają ściganiu tylko w drodze oskarżenia prywatnego, jest zasadniczo niesłuszne, bo „praca, jako główna podstawa bogactwa Rzeczypospolitej, pozostaje pod szczególną opieką Państwa (art. 102 Konstytucji)”, władza państwowa przeto przez organ swój, Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej (art. 29 Dekretu z d. 2 stycz-

nia 1918 r., Dz. Pr. 1918 r., Nr. 1, poz. 1), ma obowiązek wdać się w stosunki między pracującymi a pracodawcami i normować je w drodze ustaw niezależnie od zgody stron (Ustawy: o czasie pracy w przemyśle i handlu — Dz. Ust. 3920 r., Nr. 2, poz. 7, 1922 r., Nr. 14, poz. 127, o ubezpieczeniu na wypadek choroby — Dz. Ust. 1920 r., Nr. 44, poz. 272, 1923 r. Nr. 75, poz. 579, i in.). Zgodnie przeto z wyżej przytoczonymi zasadami § 40 rozporządzenia wykonawczego Ministra Pracy i Opieki Społecznej z d. 11 czerwca 1923 r. (Dz. Ust. 1923 r., Nr. 62, poz. 464) wyraźnie i zgodnie z art. 49 U. P. K. wskazuje, że skargę samą do sądu, w razie przekroczenia przepisów ustawy przez przedsiębiorcę w stosunku do zatrudnionych w jego przedsiębiorstwie pracowników, wnosi na terenie b. zaboru rosyjskiego właściwy inspektor pracy, który leż popiera oskarżenie w przewodzie sądowym (O. z 24. 9. 1923. II K. 2486/23).

Item. Ustawa z d. 16 maja 1922 r. obowiązków udzielania pracownikom płatnych urlopów nie uzależnia od takiej czy innej postaci ich wynagrodzenia. Okoliczność, że art. 4 rzeczzonej ustawy nie wspomina o wynagrodzeniu w postaci % od zysku, bynajmniej nie dowodzi, iżby ustawa ta nie mogła mieć zastosowania przy tego rodzaju wynagrodzeniu. Przepis art. 4 wskazuje tylko sposób obliczania płacy za czas urlopu pracownikom; nie pobierającym stałego wynagrodzenia, i przytacza przykładowo pracujących na akord lub od sztuki. Dla tego też rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z d. 11 czerwca 1923 r. (Dz. Ust. 1923 r., Nr. 62, poz. 464) wyjaśniając w § 28, że sposób obliczania płacy za czas urlopu przy systemie wynagrodzenia, nie związanym z pracą dniówkową, stosuje się również do pracowników, otrzymujących wynagrodzenie w postaci procentów od obrotu (fryzjerzy, kelnerzy i t. p.), bynajmniej ram ustawy z d. 16 maja 1922 r. nie rozszerza. Zarazem rozporządzenie to, wydane jako rozporządzenie wykonawcze do rzeczzonej ustawy, na mocy jej art. 11, najzupełniej odpowiada wymaganiom art. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (O. z 10, 12, 1923. II K. 4254/23).

Ustawa z d. 6 lipca 1923 r. w przedmiocie amnestji.

Art. 4. Niema zasady do rozciągnięcia na konfiskatę, której nie można uznać za karę dodatkową (ust. 1 i 3 cz. I art. 363 K. K.), dobrodziejstwa ust. 6 art. 4 Ustawy amnestyjnej, polegającego na „puszczeniu w niepamięć” i „przebaczaniu” przestępstw, za które ustawa przewiduje, niezależnie od kar dodatkowych, jako karę najwyższą, grzywnę lub pozbawienie wolności, nie przenoszące 3 miesięcy, z wyraźnego brzmienia

bowiem owego przepisu wynika, że przebaczenie dotyczy tylko kar, nie zaś innych skutków przestępstwa (O. Kompletu całej Izby II z 29. 1. 24. II K. 3170/23).

Ustawa postępowania karnego.

Art. 6. Żaden przepis prawa nie upoważnia ani oskarżonego do przeniesienia toczącej się w sądzie karnym 2 instancji akcji cywilnej na drogę postępowania cywilnego, bez zgody na to powoda cywilnego, ani sądu karnego do zaniechania z tego powodu rozpoznania powództwa cywilnego na jednostronne żądanie oskarżonego. Wobec powyższego, Sąd Okręgowy, uznając oskarżonego winnym przywłaszczenia rzeczy ruchomych, a jednocześnie pozostawiając bez rozpoznania wytoczone przez powoda cywilnego powództwo cywilne o zwrot mu owych rzeczy (z powodu, że oskarżony wytoczył powództwo w sądzie cywilnym o uznanie tychże rzeczy za jego własność w dobie, gdy sprawa niniejsza wraz z wytoczonem w niej powództwem cywilnem znajdowała się już w 2 instancji), dopuścił się obrazy art. 6 U. P. K. (O. z 2. 10. 1923. II K. 3086/23).

Art. 7. Pełnomocnik oskarżyciela wytoczył w Sądzie Pokoju powództwo cywilne w trakcie sprawdzania przez Sąd, kto z osób zainteresowanych stawiał się na rozprawę. Sąd Okręgowy, uznając, że wymieniona czynność odnosi się do czasu „po rozpoczęciu rozprawy głównej”, na tej zasadzie powództwo oskarżyciela pozostawił bez rozpoznania, jako wytoczone rzekomo z obrazą art. 7 U. P. K. Takiego wniosku jednak nie można uznać za uzasadniony, jak wynika bowiem z zestawienia art. art. 91, 636—645 i 678 U. P. K., przez „rozpoczęcie rozprawy głównej” ustawa rozumie przystąpienie do odczytania aktu oskarżenia lub oznajmienia oskarżonemu istoty oskarżenia (art. 91 U. P. K.), poprzednie zaś czynności sądu są czynnościami, związanymi z rozpoczęciem rozprawy głównej (art. 678), a zatem stanowią moment jeszcze odpowiedni do wytoczenia powództwa cywilnego (O. z 17. 9. 1923. II K. 2783/23).

Art. 16 (p. 4). Uchylenie z mocy art. 4 Ustawy z d. 6 lipca 1923 r. w przedmiocie amnestji możliwości zastosowania do oskarżonego za przypisany mu czyn kary nie zwalnia Sądu od obowiązku rozstrzygnięcia wniesionej przez oskarżonego skargi kasacyjnej w wypadkach, gdy postanowiona została konfiskata, nie mająca charakteru kary (ust. 1 i 3 art. 36 K. K.) (O. Kompletu całej Izby II z 29. 1. 24. II K. 3170/23).

Art. 130. Wyrok Sądu Pokoju, podpisany tylko przez ławników i nie podpisany przez Sędziego Pokoju, w sposób

istotny obraża art. 130 U. P. K. i nie może mieć mocy prawnej (O. z 9. 10. 1923. II K. 3693/23).

Art. 142. Nie uzasadnienie wyroku, lecz protokół posiedzenia sądowego odtwarza przebieg sprawy w sądzie; skoro więc i protokołu posiedzenia widać, że sąd postanowił zbadać i zbadał świadka, zgodnie z art. 96 U. P. K., bez przysięgi, oczywiście mylne powołanie się w uzasadnieniu wyroku, iż sąd zbadał świadka pod przysięgą, stanowi jeno przeoczenie sądu (O. z 31. 8. 1925. II K. 1804/23).

Art. 145. Nic nie stoi na przeszkodzie do rozpoznania przez sąd II instancji powództwa cywilnego, pozostawionego bez rozpoznania w Sądzie I instancji, albowiem, jak Sąd Najwyższy wyjaśnił, zasada 2-ch instancji jest ustanowiona w interesie stron. Skoro więc strona odwołuje się do instancji wyższej o rozstrzygnięcie jej sprawy, pozostawionej bez rozpoznania przez niższą instancję, druga zaś strona nie sprzeciwia się temu, a więc na to się zgadza, to nikt z tego powodu żadnego uszczerbku nie doznaje (Zb. orz. S. N. II K. r. 1921 N, 249). Wprawdzie art. 12 U. P. C. zabrania II instancji rozstrzygać kwestje pozostawione bez rozpoznania przez instancję I-szą, ale już praktyka b. senatu rosyjskiego ustaliła zapatrywanie, że ów zakaz art. 12 U. P. C. dotyczy tylko kwestyj, które wcale nie były przedmiotem skargi powodowej i nie były poruszane w toku I instancji. Jeżeli więc odchylenia od wyrażonej w art. 12 U. P. C. dopuszczalne są w procesie cywilnym, to tem więcej dopuszczalne jest takie odchylenie względem powództwa cywilnego w sprawie karnej, gdzie proces cywilny, jako dodatkowy, ma rolę drugorzędną, wobec istotnego celu postępowania karnego, t. j., kwestji winy i kary za przestępstwo (O. Kompletu całej Izby z 26. 2. 24. II K. 1146/22).

Art. 301, 302 i 308. Na mocy art. 301 i 302 U. P. K., każdy pokrzywdzony, zawiadamiając władzę o popełnionem na jego szkodę przestępstwie, mocen jest przytem wskazać podejrzaną o nie przez się osobę i odpowiada za to tylko w razie fałszywego oświadczenia (art. 308 U. P. K.) (O. z d. 31. 8. 1923. II K. 1787/23).

Art. 612. Zarzut obrazy art. 612 U. P. K. przez odmowę wezwania ojca oskarżonego w charakterze świadka jest bezzasadny, gdyż wobec wyłączenia się w I instancji ojca oskarżonego od świadczenia w sprawie syna i wobec braku jakichkolwiek danych po temu, że w Sądzie Apelacyjnym pragnie on zeznawać, Sąd Apelacyjny miał prawo odmówić jego wezwania (O. z 24. 8. 1923. II K. 2296/23).

Art. 873. Ustawa (art. 873 U. P. K.) nie wzbrania oskar-

żonetnu, który złożył już skargę apelacyjną, przyłączenia się do skargi apelacyjnej współoskarżonego o to samo przestępstwo, wobec czego błędna jest wykładnia Sądu Apelacyjnego art. 873 U. P. K. w sensie, jakoby na zasadzie tego przepisu Sąd nie był obowiązany zawiadamiać niewięzionego oskarżonego o apelacji, założonej przez współoskarżonego o to samo przestępstwo (O. z 26. 10. 1923, II K. 3871/23).

Art. 878 i 958. Sąd Apelacyjny, stosując środek zapobiegawczy do oskarżonych, niewinnionych wyrokiem I instancji z pod zarzutu popełnienia zbrodni, na tej podstawie, iż, wobec zaskarżenia rzeczzonego wyroku w tej części, oskarżonym grozi kara ciężkiego więzienia, dopuścił się oczywistej obrazy art. 876 i 958 U. P. K. (O. kompletu całej Izby II z 15. III. 1924, II K. 23/24).

Art. 1080. Od orzeczenia Zgromadzenia Ogólnego Sądu Apelacyjnego, odmawiającego wszczęcia postępowania karnego przeciwko sędziemu, niema odwołania (O. kompletu całej Izby II z 15. III. 1924, II K. 521/24).

Przepisy tymczasowe o kosztach sądowych.

Art. 67¹. Z zestawienia art. 560 U. P. K. i art. 269 i 270 U. P. C. należy przyjść do wniosku, iż powód cywilny w sprawie karnej jest obowiązany uiścić opłatę od powództwa najdalej w ciągu 7 dni od daty otrzymania przezeń zawiadomienia Sądu Okręgowego o wpłynięciu sprawy do Sądu i wyznaczeniu terminu rozprawy głównej, pod grozą, w przeciwnym razie pozbawienia praw powoda cywilnego, a więc prawa uzupełnienia listy świadków i popierania powództwa na rozprawie. W razie wytoczenia powództwa cywilnego przez osobę pokrzywdzoną po wejściu sprawy do Sądu Okręgowego, i w tym wypadku korzysta ona, jeśli nie wniosła opłat jednocześnie ze skargą, z 7-dniowego terminu. od chwili otrzymania zawiadomienia o przyjęciu jej skargi i uznaniu jej za powoda cywilnego, do uiszczenia opłat. Jeśli osoba poszkodowana wytoczyła powództwo cywilne tak późno, iż do chwili otwarcia rozprawy głównej pozostaje mniej, niż 7 dni, koniec terminu na uiszczenie wpisu zbiega się z chwilą otwarcia rozprawy głównej. W razie niewniesienia opłat w tym ostatnim terminie, osoba poszkodowana traci prawo powoda cywilnego i wytoczone przez nią powództwo nie ulega rozpoznaniu. W razie zwrócenia przez Sąd Okręgowy osobie poszkodowanej skargi powodowej na skutek nieuiszczenia wpisu, ma ona prawo ponowić swe roszczenia co do szkód i strat, aż do chwili otwarcia rozprawy głównej, jednak pod

warunkiem uiszczenia opłat sądowych, wyżej przytoczonych (O. kompletu całej Izby II z 26. II. 1924 r., II K. 1146/22).

Item. W sprawach, należących do właściwości Sądów Pokoju, skoro poszkodowany wyraził żądanie poszukiwania szkód i strat w postępowaniu wstępnem lub też po wejściu sprawy do Sądu Pokoju i nie opłacił wpisu zaraz po wejściu sprawy do Sądu lub nie dołączył kwitu do skargi powodowej (art. 17 Przep. tymcz. o kosztach sądowych), Sędzia Pokoju, w myśl art. 200⁵ U.P.C., powinien zażądać od niego uiszczenia wpisu, którego nieuiszczenie przed otwarciem rozprawy głównej skutkuje pozostawienie powództwa bez rozpoznania (ibid).

Item. Art. 67¹. Przep. tymcz. o kosztach sądowych nakazuje opłacanie powództw cywilnych przy ich wytaczaniu w procesie karnym i, powołując się na art. 7 tychże przepisów, który przewiduje opłaty również od skarg apelacyjnych i kasacyjnych, zamilczą o tem, czy i tu należy pobierać opłaty od skarg apelacyjnych i kasacyjnych. Atoli, ponieważ prawodawca wprowadzając przepis art. 67¹ Przep. tymcz. o kosztach sądowych, dążył ze względów fiskalnych do zrównania w tym przedmiocie obowiązków powoda cywilnego w procesie karnym z jego obowiązkami w procesie cywilnym, niema więc, wobec brzmienia art. 67¹ żadnej podstawy do ograniczenia tego obowiązku jedynie instancją pierwszą i do zwolnienia odeń powoda w instancjach apelacyjnej i kasacyjnej. Niema również podstaw do zwalniania od opłacania skarg apelacyjnych i kasacyjnych oskarżonego, jako pozwanego w procesie karnym. Takie zwolnienie oskarżonego obrażałoby zasadę równości praw stron na niekorzyść strony poszkodowanej, która, bez żadnej ze swej strony winy poniósłszy szkody i straty materialne, wskutek występnego czynu oskarżonego, byłaby nadomiar obciążona obowiązkiem ponoszenia dodatkowych wydatków na dochodzenie swych praw, gdy oskarżony, domniemany sprawca tych szkód i strat, byłby wolny od tego i miałby możność bezkarnie odwlekać materialne wyragrodenie poszkodowanego przez daremne zakładanie skarg apelacyjnych i kasacyjnych. Jednakże opłaty od skarg apelacyjnych i kasacyjnych strony są obowiązane uiszczać tylko, gdy skargi te dotyczą wyłącznie powództw cywilnych, nie dotykając kwestii winy lub niewinności oskarżonego, gdyż, w myśl przepisów U. P. K., dochodzenie prawdy materialnej w procesie karnym wolne jest od wszelkich opłat, los zaś powództwa cywilnego w procesie karnym jest w ścisłym związku z ustaleniem winy lub niewinności oskarżonego (ibid.).

Piotr Leśniowski,
podprokurator Sądu Najwyższego.

B. Orzecznictwo karne Sądu Najwyższego

(b. zabór austriacki)

§ 2 g) u. k.

171) Stan konieczności, wywołany kolizją praw, z których jedno tylko ofiarą drugiego, wydatnie mniej wartościowego, może być uratowane, uzasadnia przyjęcie przymusu nieodpornego z § 2 g) u. k. (22. lutego 1924. Kr: 679/23).

172) Groźba, z którą nie łączy się niebezpieczeństwo natychmiastowego jej wykonania, nie usprawiedliwia obrony.

Jeżeli niema wogóle warunków obrony koniecznej, nie można też mówić o przekroczeniu jej granic. (19. marca 1924. Kr. 20/24).

§ 5 i 6 u. k.

173) Współwina w kradzieży (§ 5 u. k.) pochłania także i pomoc, udzieloną sprawcy po dokonaniu kradzieży, nie można zetem tej pomocy osobno jeszcze kwalifikować jako uczestnictwa w kradzieży (§ 185 u. k.). (11. marca 1924. Kr: 555/23).

§ 36 u. k.

174) Były obywatel austriacki, przynależny do jednej z gmin zaboru austr., wcielonego do Polski, stał się z chwilą wskrzeszenia Państwa Polskiego obywatelem polskim, mimo, że wówczas pozostawał w niewoli rosyjskiej, do której dostał się jako żołnierz austriacki. (14. sierpnia 1923. Kr: 226/23).

§ 81 u. k.

175) Zbrodni gwałtu publicznego z § 81 u. k. dopuścić się można na posterunkowym policji państw, także wtedy, gdy pełni on służbę w przebraniu cywilnem, (11. lipca 1924. Kr: 438/23).

§ 84 u. k.

176) Za sprawcę w rozumieniu zdania pierwszego § 84 u. k. należy uważać tylko tę osobę, która miała swój własny interes w dokonaniu gwałtu. Sprawcą takim może być także ten, kto nie brał sam czynnego udziału w dokonaniu gwałtu, lecz innych do tego namawiał lub najał. (13. czerwca 1924. Kr: 240/24).

§ 87 u. k.

177) Przepis § 87 u. k. ma zastosowanie także wtedy, gdy niebezpieczeństwo, grożące dobrom, wymienionym w § 85 b) u. k., powstało na skutek działań woli ludzkiej, wywołanych złośliwie przez sprawcę. 1. marca 1924. K: 497/23).

§ 98 a) u. k.

178) Pojęcie świadczenia w rozumieniu § 98 a) u. k. nie ogranicza się tylko do świadczeń o wartości majątkowej. Pod

pojęcie to podpada także przyznanie się do przestępstwa. 30. kwietnia 1924. Kr: 724/23).

§ 99 u. k.

179) Do cech zbrodni z § 99 u. k. nie należy zamiar rzeczywistego wykonania groźby; wystarcza zamiar nabawienia strachu i niepokoju. Już zewnętrzne cechy prawdopodobieństwa wykonania groźby, mogące wywołać u zagrożonego wśród danych okoliczności uzasadnioną obawę, nadają pogrożkom charakter, wymagany w powyższym przepisie ustawy. (20. lutego 1924. Kr: 382/23).

§ 104 u. k.

180) Decyzja w przedmiocie przyznania nagród za pomoc w zwalczaniu przemytnictwa jest rozstrzygnięciem sprawy publicznej. (11. kwietnia 1924. Kr: 718/23).

§ 132 III. u. k.

181) Stosunek, zachodzący między dozorcą więziennym a niewiastą, odbywającą karę więzienia, podpada pod pojęcie dozoru z § 132 III. u. k. (11. maja 1923. Kr: 130/23).

182) Nadużycie niewiasty, chociażby dozorowi sprawcy lub do wychowania powierzonej, jednakże bez jego przyczynienia się w stan bezbronności lub bezprzytomności wprawionej (§ 127 u. k.), nie ma cechy uwiedzenia do nierzędu z § 132 u. k. (2. kwietnia 1924. Kr: 627/23).

§ 156 c) u. k.

183. Stwierdzenie stałej niezdolności do pracy zawodowej, jako skutku uszkodzenia uzasadnia kwalifikację z § 156 c) u. k., chociażby nie dała się wykluczyć możliwość przywrócenia tej zdolności w razie udania się nadzwyczajnego zabiegu operacyjnego. (14. marca 1924. Kr: 536/23).

§ 171 i 181 u. k.

184) Wejście z nabitym karabinem do lasu w celu polowania im cudza zwierzynę ma już cechy usiłowanej kradzieży. (2. maja 1924. Kr: 604/23).

§ 171 i 181 u. k.

185) Robotnik kolejowy przywłaszczając sobie materiał, oddany mu przez, zarząd kolei celem wykonania robót, popełnia kradzież a nie sprzeniewierzenie. (28. marca 1924. Kr: 37/24).

§ 174 II. c) u. k.

186) Kradzież ze skrzyni, zamkniętej na klucz, wiszący w tym samym pokoju, ma cechę z § 174 U. c) u. k. (27. lutego 1924. Kr: 42/24).

§ 183 u. k.

187) Sam fakt powierzenia jest objawem zaufania. Nie

potrzeba nadto, aby sprawca sprzeniewierzenia był szczególnym jeszcze stosunkiem do powierzającego zobowiązany, zaufania tego nie zawieść.

Obojętnem jest dla istoty sprzeniewierzenia, czy ten, któremu rzecz powierzono, ma ją zwrócić powierzającemu, czy też na jego zlecenie wydać innej osobie. (21. grudnia 1923. Kr: 457/23).

§ 185 u. k.

188) Pod pojęcie ukrywania z, § 185 u. k. podpada także pośredniczenie między sprawcami kradzieży a nabywcami rzeczy skradzionych.

Zamiar zysku nie jest wymogiem uczestnictwa w kradzieży. (8. lutego 1924. Kr: 331/23).

189) Przerobienie rzeczy skradzionej dla użytku czy to sprawcy, czy innego uczestnika, jest ukrywaniem z § 185 u. k.

Dla istoty uczestnictwa w kradzieży jest obojętnem, czy uczestnik nabył rzecz od sprawcy kradzieży, czy od innego uczestnika. (18. kwietnia 1924. Kr: 684/23).

§ 187 u. k.

190) Ugoda, zawierająca jedynie przyrzeczenie zwrotu szkody, nie czyni jeszcze zadość wymogom czynnego żalu. Żal ten ujawnić się musi w dotrzymaniu przyjętych w ugodzie zobowiązań, a więc w rzeczywistym zwrocie całej szkody w oznaczonym ugodą terminie. Temu wymogowi ustawy nie odpowiada ani poręczenie osoby trzeciej, ani zwrot szkody przez ręczyciela, ani zastaw. (19. marca 1924, Kr: 590/23).

191) Niema czynnego żalu, jeżeli sprawca wynagrodził szkodę pod przymusem. Czynny żal musi być wynikiem wolnej woli sprawcy. (16. maja 1924. Kr: 200/24).

§ 197, 199 a) u. k.

192) Dochodzenia dyscyplinarne, prowadzone przez Sąd, należy ze stanowiska przepisu § 199 a) u. k. postawić na równi z innymi czynnościami sądowymi. (11. maja 1923. Kr: 130/22).

§ 197, 201 c) u. k.

193) Jeżeli sprawca kradzieży, popełnionej w stanie zupełnego pijaństwa (§ 2 c) i 523 u. k.), po ustaniu tego stanu zatrzymuje rzecz skradzioną w zamiarze wyrządzenia szkody właścicielowi, odpowiada nadto za oszustwo. (13. czerwca 1924. Kr: 50/24).

§ 197, 199 d) u. k.

194) Ogólny nadzór państwowy nie pokrywa się jeszcze z pojęciem prawa w rozumieniu § 197 u. k. Ma on jedynie na celu ochronę i realizację przysługujących państwu praw; dopiero takie konkretne prawo może być przedmiotem oszukań-

czego zamiaru sprawcy. Do takich praw należy prawo normowania osobowego ruchu granicznego z państwami ościennymi. (9. stycznia 1924. Kr: 728/23).

§ 209 u. k.

195) Zbrodni oszczerstwa dopuszcza się nie tylko pierwszy donosiciel, ale także i ten, kto przez świadomie fałszywe twierdzenia wzmacnia wobec władzy podejrzenie, skierowane przeciw komuś już wskutek doniesienia innej osoby. (1. marca 1924. Kr: 497/23).

§ 217 u. k.

196) W razie wspólnej ucieczki tylko te czynności poszczególnych więźniów karalne są według § 217 u. k., które nie miały znaczenia dla własnej ucieczki, a podjęte były świadomie wyłącznie w celu ułatwienia ucieczki innemu więźniowi. (13. czerwca 1924. Kr: 266/24).

§ 311 u. k.

197) Usiłowanie skłonienia kontrolera skarbowego za pomocą podarunku do zaniechania sporządzenia opisu czynu w przedmiocie zatajenia wódki stanowi przekroczenie z § 311 u. k. (14. maja 1924. Kr: 565/23).

198) Usiłowanie skłonienia posterunkowego policji państwowej za pomocą podarunku do zaniechania czynności, nakazanych instrukcją służbową, ma cechy przekr. z § 311 u. k., gdyby się nawet później okazało, że nie było przestępstwa, którego podejrzenie spowodowało wkroczenie czynne bezpieczeństwa. 28. maja 1924. Kr: 43/24).

§ 490 u. k. i § 319 p. k.

199) Jeżeli na wniosek oskarżonego o obrazę czci przeprowadzono dowody, mające stwierdzić prawdziwość obwinienia w myśl § 490 u. k., należy na zasadzie § 319 p. k. zadać przysięgłym w tym przedmiocie odpowiednie pytanie dodatkowe. (10. czerwca 1924. Kr: 176/24).

§ 531 b) u. k.

200) Warunku z lit. b) § 531 u. k. wymagać można dla przedawnienia tylko przy takich przestępstwach, które skutkują szkodą materialną osoby, czynem przestępnym pokrzywdzonej, a zatem przy handlu łańcuchowym tylko wtedy, gdy szkoda ta, jako skutek przestępnej cechy handlu, już rzeczywiście nastąpiła, 27. maja 1924. Kr: 259/24).

Ustawa o zwalcz, lichwy wojennej.

201) Jeżeli piekarz nie mógł nabyć mąki w miejscu, ani też nabyć jej w innej miejscowości taniej, aniżeli faktycznie za nią zapłacił, to wynikła stąd wyższą cenę nabycia należy po-

liczyć do niezawinionych większych kosztów produkcji, które mogą usprawiedliwić cenę sprzedażną pieczywa, przekraczającą cenę wytyczną, (13. lutego 1924. Kr: 30/24).

202) Ustalenie, że czynsze przekraczają granice, unormowane w ustawie o ochronie lokatorów, nie wystarcza jeszcze w razie spadku waluty do uznania czynszu za oczywiście nadmierny. (12. grudnia 1923. Kr: 406/23).

203) Do istoty handlu łańcuchowego nie potrzeba, aby transakcja odnośna mogła wpłynąć na wzrost ceny rynkowej danego towaru, wogóle; wystarcza zdolność do spowodowania wzrostu ceny tego właśnie towaru, który jest przedmiotem transakcji. Ustawa wymaga tylko tej zdolności bez względu na to, czy i jaki skutek wywarł zysk niepotrzebnego pośrednika w danym wypadku na końcową cenę towaru. (13. lutego 1924. Kr: 51/24).

204) Określenie „handel łańcuchowy” jest pojęciem, którego istotę dopiero ustalić należy z faktycznych okoliczności danego wypadku. Samo nabycie towaru celem dalszego pozbycia z zyskiem jest cechą każdego handlu; pod pojęcie handlu łańcuchowego podpada jedynie zbędne pośrednictwo handlowe, zdolne przez obciążenie zyskiem niepotrzebnego pośrednika do podniesienia ceny towaru, będącego właśnie przedmiotem transakcji. (27. maja 1924. Kr: 259/24).

Ustawa amnestyjna.

205) Żądanie, aby ze względu na ustawę amnestyjną za dać przysięgłym pytanie dodatkowe, czy oskarżony działał w afekcie, nie jest w ustawie uzasadnione.

Zawartej w wyroku decyzji w przedmiocie zastosowania amnestji do orzeczonej kary, a tak samo braku takiej decyzji w wyroku, nie można zaskarżyć zażaleniem nieważności (§ 281 p. k.). (2. maja 1924. Kr: 541/23).

§ 2 p. k.

206) Należy zaniechać postępowania karnego, wszczętego bez wniosku oskarżyciela, także wtedy, gdy brak oskarżenia stwierdzono dopiero na rozprawie głównej. (7. grudnia 1923. Kr: 297/23).

§ 33 p. k.

207) Nieprawomocny jeszcze wyrok, wydany w zwykłym postępowaniu trybunalskim, skazujący oskarżonego za czyny, podlegające wojskowemu sądownictwu karnemu, może być uchylony tylko wskutek zażalenia nieważności w obronie ustawy z § 33 p. k. (25. stycznia 1924. Kr: 51/23).

§ 44 p. k.

208) Ustanowiony przez oskarżonego obrońca nie potrzebuje szczególnego pełnomocnictwa do uczynienia w imieniu oskarżonego wniosku o ukaranie, w §§ 279 i 263 p. k. przepisane. (16. stycznia 1924. Kr: 245/22).

§ 46 i 259 2 p. k.

209) Niejawienie się należycie wezwanego oskarżyciela prywatnego na rozprawie głównej powoduje zupełne zużycie skargi bez względu na to, z jakich powodów, zawinionych czy niezawinionych, oskarżyciel prywatny nie jawił się. (13. lutego 1924. Kr: 60/24).

§ 72 i nast. p. k.

210) Przepisy §§ 72—74 p. k.: o wykluczeniu osób sądowych nie odnoszą się do przysięgłych. (9. listopada 1923. Kr: 453/23).

§ 170 l. 6 p. k.

211) Mimo niezaprzysiężenia świadka z powodu przeszkody z l. 6 § 170 p. k. sąd orzekający władny jest z mocy § 258 p. k., oceniając swobodnie wiarygodność świadka, uznać zeznania jego za prawdziwe. (22. lutego 1924. Kr: 567/23).

§ 252 p. k.

212) Doniesienia policji państwowej, przedstawiające wyniki czynności, dokonanych we własnym zakresie w ramach przepisów §§ 24 i 141 p. k., tudzież dołączone do nich protokoły przesłuchania należą do ważnych dla sprawy dokumentów i pism, które według § 252 p. k. powinny być na rozprawie głównej odczytane. (9. listopada 1923. Kr: 453/23).

§ 263 p. k.

213) Przepisy § 263 p. k. nie mają zastosowania w postępowaniu doraźnem. (30. stycznia 1924. Kr: 634/23).

§ 281 l. 8 p. k.

214) Sąd skazując za sprawstwo kradzieży osobę, oskarżoną o uczestnictwo w niej (§ 185 u. k.), nie przekracza oskarżenia. (13. lutego 1924. Kr: 430/22).

§ 281 l. 9 b) p. k. i ust. amnest.

215) Zarzut, że należało umorzyć postępowanie karne na zasadzie przepisu drugiego zdania ustępu drugiego art. 6 ustawy amnestyjnej z 6. lipca 1923, jest zarzutem nieważności wyroku z l. 9 b) § 281 p. k. (23. kwietnia 1924. Kr: 58/24).

§ 318 i 344 l. 6 p. k.

216) Objęcie jednym pytaniem głównym kilku współsprawców tego samego czynu, aczkolwiek nie jest ze wzglę-

dów praktycznych wskazane, nie obraża jeszcze przepisów §§ 318—323 p. k. (12. marca 1924. Kr: 5/24).

§ 320 p. k.

217) Jeżeli treść odezwy, jako całość, ma cechy zbrodni zakłócenia spokoju publicznego (§ 65 a) u. k.), to niema warunków ustawowych do zadania przysięgłym pytań ewentualnych w kierunku występku z §§ 300, 302, lub 305 u. k., chociażby w poszczególnych ustępach tej odezwy można się dopatrzeć znamion tych przestępstw. (13. maja 1924. Kr: 154/24).

§ 331 p. k.

218) W razie potwierdzenia co do głównego sprawcy pytania w kierunku zabójstwa, zaś co do współwinnych (§ 5 u. k.) pytań w kierunku współwiny w morderstwie zachodzi w odpowiedzi przysięgłych sprzeczność, uzasadniająca zarządzenie postępowania sprostowawczego z § 331 p. k. (28. grudnia 1923. Kr: 578/23).

§ 344 I. 1 i 5 p. k.

219) Zarzut zażalenia, że w rozprawie brał udział przysięgły, niezdolny do sprawowania tej funkcji według ustawy o układaniu listy przysięgłych, nie uzasadnia nieważności wyroku, jeżeli oskarżony nie zażądał wyłączenia przysięgłego przed losowaniem.

Obrazę przepisu § 91 p. k. można zaskarżyć tylko ze stanowiska nieważności z I. 5 § 344 p. k. (28. grudnia 1923. Kr: 572/23).

§ 344 I. 8 p. k.

220) Błędne pod względem prawnym uzasadnienie uchwały wypadkowej nie jest pouczeniem przysięgłych w rozumieniu §§ 325 i 327 p. k., nie powoduje zatem nieważności wyroku z I. 8 § 344 p. k. (5. marca 1924. Kr: 720/23).

§ 364 p. k.

221) Przywrócenia terminu do wniesienia środka prawnego przeciw wyrokowi domagać się może tylko sam oskarżony, a nie także inne osoby w § 282 p. k. wymienione. (12. lutego: 1924. N. 9/24).

§ 427 p. k.

222) Jeżeli niema wymogów § 427 p. k. dla przeprowadzenia rozprawy głównej w nieobecności oskarżonego, to musi on jawić się na rozprawie osobiście; obecność obrońcy nie wystarcza. (1. kwietnia 1924. Kr: 390/23).

J. Prokopowicz,
prokurator przy Sądzie Najwyższym.

C. Orzecznictwo karne Sądu Najwyższego (b. dzielnica pruska.)

I, Kodeks karny z d. 15. maja 1871.

1. Przy wykładni § 43 k. k., w przedmiocie karalności usiłowania, stanąć należy na stanowisku teorii t. zw. „następczej prognozy” proł Liszta, według której oceniający czyn sprawcy myślowo przenieść się musi do chwili, w której sprawca przedsięwziął czynność wykonawczą i ocenić „ex ante”, czy według okoliczności w chwili przedsięwzięcia czynności wykonawczej tak, jak one przedstawiałyby się przeciętnemu obserwatorowi, względnie według okoliczności, sprawcy jedynie wiadomych, skutek przestępny nie był wykluczony. (W. P. K. z d. 13. XII. 24. 442/24).

2. Jeżeli ustawodawca pewne czynności przygotowawcze traktuje jako swoistego rodzaju przestępstwo dokonane, to niema żadnej podstawy prawnej do stosowania przepisu. Rozdz. II., części I. K. K. wbrew nakazowi ustawy, by działania nie traktować nie jako czyn usiłowany a nie dokonany. (29. X. 24. 343/24).

3. Skazanie za współsprawstwo nie wymaga ustalenia zmowy. (12. XI. 24, 229/24).

4. W razie współsprawstwa, przy określeniu wartości należy odnośnie do każdego współsprawcy mieć na względzie całą szkodę, wynikłą z kradzieży lub sprzeniewierzenia, przy których współdziała. (3. IX. 24, 279/24).

5. Przestępstwa z opuszczenia wykluczają zastosowalność § 47 K. K. (27. VIII. 24, 237/24).

6. Eksces jednego współsprawcy nie może być drugiemu za winę poczytany. (23. I. 24, 372/23).

7. Aczkolwiek przyznanie się do winy nie jest obowiązkiem oskarżonego, to jednak „wywijanie się od prawdy i kręcenie”, utożsamione, przez sąd wyrokujący, z brakiem skrucy, może być uznane za okoliczność obciążającą, podobnie, jak w E 38, 207 „uporczywe wypieranie się winy”. (3. IX. 24, 273/24).

8. Stan podochocenia nie uzasadnia zastosowania § 51 K. K. (10. X. 23. 311/23).

9. § 51 K. K. mając w zakresie podstawowych pojęć materialnego prawa karnego, w szczególności w przedmiocie poczytania winy znaczenie ogólne, nie należy do przewidzianych w § 378 U. P. K. przepisów, wydanych jedynie na korzyść oskarżonego, które dotyczą jego uprawnień i obrony

w toku postępowania karnego np. § 264 U. P. K. (21. XI. 23, 126/23).

10. Jednoczynowy zbieg (§ 73 K. K.) usiłowania ciężkiego wymuszenia (§§ 43 i 255 K. K.) z morderstwem Jest możliwy, gdy sprawca, działając na podstawie powziętego zgóry jednolitego zamiaru, skierowanego na urzeczywistnienie stanu faktycznego w pierw wymienionej zbrodni, przystępuje do urzeczywistnienia stanu faktycznego drugiej i ten drugi całkowicie urzeczywistnia. (24. I. 24, 127/23. O. S. P. III. Nr. 388).

11. Przy t. zw. przestępstwie „ciągiem” zamiar jednolity, już przy jego powzięciu, odnosić się musi do zindywidualizowanych, przynajmniej w zasadniczym zakresie, czynności wykonawczych. (24. V. 24, 127/23, O. S. P. III. pr. 388).

12) Zbrodnia zdrady głównej z § 81 K. K. jest dokonana z chwilą, gdy zachodzi przedsięwzięcie, które ma doprowadzić zamysł bezpośrednio do wykonania (§ 82 K. K.). Ze względu na niezwykłą doniosłość prób, mających na celu zbrodnię zdrady głównej, ustawa nawet czynności przygotowawcze poddała karze w ten sposób, że niektóre z tych czynności ujęła w formę przestępstw odrębnych (§§ 83—85 K. K.) obok przepisu odnoszącego się do wszelkich innych czynności przygotowawczych (§ 86 K. K.). (29. X. 24, 343/24).

13. Czynność przygotowawcza z §§ 83—86 K. K. zachodzi jedynie wówczas, gdy się odbywa pod kątem widzenia konkretnego zbrodniczego przedsięwzięcia, t. j. takiej przyszej czynności, zarysowanej w umyśle sprawcy, która bezpośrednio prowadzić ma do wykonania (§ 82 K. K.), przy czym nie jest rzeczą konieczną, by szczegóły zbrodniczego przedsięwzięcia, stanowiącego istotę zdrady głównej dały się ustalić, przeciwnie wystarczy, jeśli karygodne zamierzenie może być ustalone w formie ogólnego zarysu konkretnego czynu (przedmiot i rodzaj zamachu), choćby szczegóły co do czasu, miejsca i sposobu wykonania nie były określone. Tak zarysowany czyn konkretny, będący nie w stadium czynności wykonawczych, lecz przygotowawczych, musi być stwierdzony we wszystkich wypadkach karygodnego przygotowania zdrady głównej (§§ 83—86 K. K.).

Należy więc zawsze badać istnienie lub nieistnienie owego „przedsięwzięcia” w rozumieniu przyszłego czynu wykonawczego, aczkolwiek na razie tylko bardzo ogólnie nawet zarysowanego, który to czyn ma być przygotowany dopiero w szczegółach, za czym przemawia też wykładnia logiczna, gdyż inaczej przepisy o karygodności przygotowania nie miałyby żadnego praktycznego znaczenia, (ibid; por. też 5. XII. 23, 341/23. O. S. P. III 124).

14. W myśl obecnego stanu prawnego na Ziemiach Zachodnich Rzp. P. wyznawanie zasad komunistycznych a nawet przyznawanie się do takich poglądów nie jest samo przez się karygodne. Co więcej sama przynależność do partii komunistycznej, gdyby miała uchodzić za ujawnienie pewnych tylko zapatrywań politycznych bez jakiegokolwiek akcji czynnej i wspierającej (choćby przez płacenie składek), lub miała na celu dążenie do urzeczywistnienia poglądów politycznych drogą legalną, nie ulegałaby karze, ustawodawstwo bowiem nie grozi karą temu, kto w tem, czy innem dążeniu nie opuszcza drogi prawnej, Jeżeli jednak sprawca pod wpływem poglądów politycznych lub społecznych lub z innych pobudek przedsięwzię pewne czynności przez ustawę jako przestępstwo napiętnowane, to nie może się zasłaniać ani art. 104 Konst., ani ewent. tolerowaniem przez władzę (gdyby ono nawet istotnie zachodziło) organizacji komunistycznych, ani rzekomem uznaniem partii przez państwo, (które nie uchyliło przecież w drodze właściwej §§ 81 n. K. K. ani nie ograniczyło jego stosowania w wypadku, gdy czynności karygodne przedsięwzię partia polityczna) ani wreszcie na okoliczność, że w ciele parlamentarnem istnieje grupa posłów komunistycznych. (29. X. 24, 343 24).

15. Istota zmowy z § 83 K. K. polega na porozumieniu się dwu lub więcej osób co do przedsięwzięcia czynności, prowadzącej bezpośrednio do wykonania (§82 K. K.) Spiskowcy zmusić się muszą co do wykonania w ten sposób, że według ich wzajemnego układu, z łona spisku wyjść ma sprawca, z czego atoli nie wynika jeszcze, aby wszyscy biorący udział w zmo-wie musieli być sprawcami (współsprawcami), ustawa bowiem mówi o wykonaniu (Ausführung), nie zaś o „wspólnem” wykonaniu (por. § 47 K. K.); nie jest w szczególności wykluczone, że sprawca drogą losowania ma być z pośród spiskowców wskazany. Spiskowcy umawiają się więc co do wykonania w tem znaczeniu, że jeden lub kilku z nich (jeśli nie wszyscy) wystąpić mają w charakterze sprawców (współsprawców), inni zaś w charakterze pomocników, czy to przez udzielenie pomocy fizycznej, czy intelektualnej, choćby np. drogą wspólnego układania planu. Spiskowcy muszą zatem rozwinąć w wykonaniu zmowy, działalność na rzecz owego z ich grona wyjść mającego wykonania, przyczem werbowanie materiału ludzkiego lub inne przygotowanie gruntu stanowić może również akt pomocy.

Natomiast dla samego pojęcia zmowy z § 83 K. K. jest rzeczą nieistotną, czy ci, którzy zmówili się o wykonanie, są już blisko czynności, o których mowa w § 82 K. K. czy też jeszcze

bardzo od. tego celu w swych, przygotowaniach odlegli. Wskutek tego i sam czyn może być jeszcze czynem w bardzo ogólnych tylko zarysach skonkretyzowanym. Na dalszych lub bliższych czynnościach przygotowawczych nie można więc budować różnicy między § 83 K. K., a następnymi przepisami, określającym; karygodne przygotowanie do zdrady głównej;

Oceniając pod tym kątem prawnego zapatrywania czynny udział w partji komunistycznej, to; w razie ustalenia, że ona pracuje nad określonym przedsięwzięciem zdradzieckiemu, nie można wcale wykluczyć zastosowania § 83 K. K., jeśli sędzia wyrokujący merytorycznie przyjdzie do przekonania, iż przystępujący do partji i jej program oraz zamierzenia znający, wyraźnie, czy też drogą czynności konkludentnych zgodził się na wykonanie w przyszłości owego przedsięwzięcia (§ 82 K. K.) w charakterze sprawcy, (współsprawcy) lub pomocnika, zgodził się więc np. na to, że on w chwili właściwej, na razie nawet nie określonej, ewentualnie z innymi z bronią w ręku targnie się na ustrój państwowy, albo też współnikom swym, t. j. innym. członkom partji, do takiego czynu już obecnie zdecydowanym, pomocnym będzie.

Innymi słowy, jeśli w zмовie, która znajduje się nawet w odległym jeszcze stadjum przygotowania, są już ci, którzy sami wchodzi w grę jako sprawcy lub pomocnicy przyszłego przedsięwzięcia zdradzieckiego, to zмова taka i każdy do niej aby jej cel (choćby drogą składek) popierać, przystępujący, podpada pod § 83 K. K. przyczem oczywistą jest rzeczą. że istnienie spisku pod nazwą partji politycznej nie może członków jego uchronić od odpowiedzialności karnej.

Nadmienić należy, że powyższa wykładnia spisku, który tworzyć się może drogą zrzeszenia w partję komunistyczną, nie jest jakimś szczególnem zjawiskiem, możliwem tylko, na tle kodeksu na Ziemiach Zachodnich R. P. obowiązującego: wyrok Izby II. Sądu Najwyższego z 10. III. 24, (O. S. P. III. Nr. 332) na tle ustawodawstwa b. zaboru rosyjskiego uznaje za możliwe stosowanie art. 102 K. K. z r. 1903.

Gdyby natomiast nie dało się ustalić, że partja komunistyczna w chwili obecnej posiada już w swem łonie ludzi, którzy sami są zdecydowani do działania (§ 82 K. K.) choćby przy najbliższej, na razie nie dającej się bliżej określić sposobności i gdyby jeszcze ustalić można, iż partja ta pracuje na razie tylko nad roznieceniem i rozbudzeniem idei rewolucji, aby przygotować tylko grunt dla przyszłych wykonawców przedsięwzięcia zdradzieckiego, w łonie zaś obecnych działaczy i członków partji myśl dopięcia celu drogą własnych działań

nie jest przyjęta, to taka zmowa nie podpadałaby pod przepis § 83 K. K., lecz pod przepis § 86 K. K., obejmujący ogólne czynności przygotowawcze, jak najdalej idące (nawet przygotowanie przygotowania) z zastrzeżeniem, że czyn przyszły jest choćby w ogólnych zarysach określony (rewolucja, bunt i t. p. Tak samo należałoby postąpić, gdyby poszczególnemu oskarżonemu nie można było dowieść świadomości, iż w łonie partji, do której przystąpił, są już obecni zdecydowani sprawcy lub pomocnicy przyszłego czynu (§ 82 K. K.); wówczas w związku z § 59 K. K. należałoby zastosować jedynie § 86 K. K. (o ile oczywiście nie wchodzi w grę §§ 84 i 85 K. K., które nie wymagają, by w łonie partji byli już obecni przyszli sprawcy lub pomocnicy). (29. X. 24, 343/24).

16. Uzasadnienie wyroku, skazującego za zbrodnię z § 176 I. 3 K. K., winno, w myśl § 266/1 U. P. K. wymienić fakty, w których się „nierząd” wyraził. (24. IX. 24, 274/24).

17. Skazanie z § 177 K. K. wymaga ustalenia świadomości sprawy, że ofiara stawia opór rzeczywisty, że więc nie chodzi o r. zw. „vis haud ingrata”. (27. II. 24, 9/24; 20. VIII. 24, 213/24).

18. „Zastanowienie” musi objąć zarówno „czy”, jak i „jak” wykonać. Jak długo nie ustalono „czy wykonać”, nie można mówić o morderstwie (§ 211 K. K.), sprawca bowiem, który szczegółowo przemyślał plan wykonania „jak”, może być mimo wszystko zabójcą, jeśli samo, postanowienie zabicia „czy” powziął nagle (np. pod wpływem gniewu) i do pytania „czy” już nie powrócił. (24. V. 24, 111/24).

19. „Porzucenie” (§ 221 K. K.) z zamiarem pozbawienia, osoby porzuconej, życia, jest zabójstwem (§ 212 K. K.), popełnione zaś z „zastanowieniem” wyczerpuje znamiona morderstwa (§ 211 K. K.). 24. IX. 24, 312/24).

20. § 223 a K. K. nie ma zastosowania, gdy uraz cielesny zadano bronią, obchodząc się z nią w sposób, zagrażający nie życiu, lecz jedynie zdrowiu. (W. P. K. z 20. IX. 24, 330/23)-Wyraz „wspólnie”, użyty w § 223 a K. K. ma na względzie współsprawstwo w rozumieniu § 47 K. K. (ibid).

21. Uraz cielesny w głowę zadany rękojeścią kija dębowego podpada pod § 223 a K. K. (10. XI. 24, 410/24).

22) Związek przyczynowy pomiędzy zadaniem urazu a ciężkim uszkodzeniem cielesnym (§ 224 K. K.) lub śmiercią (§ 226 K. K.) może być ustalony nie tylko na podstawie sekcji zwłok. (W. P. K. z 20. IX. 24, 330/24).

23) Stany faktyczne zbrodni z § 243 I. 2 i § 243 I. 3 K. K. są odmienne. Uznanie przeto oskarżonego winnym zbrodni

z § 243 1. 2 K. K. (włamanie) na podstawie cech stanu faktycznego z § 243 1. 3 K. K. (użycie fałszywych kluczy lub innych narzędzi, nieprzeznaczonych do prawidłowego otwierania; uzasadnia rewizję. (29. X. 24, 369/24).

24. Złodziej lub uczestnik kradzieży „ma broń przy sobie w rozumieniu § 243 1. 5 K. K., jeżeli zaopatrzył się w broń nie po to, aby mieć narzędzie gwoili popełnieniu kradzieży, lecz w tym właśnie celu, aby zwalczyć ewentualne przeszkody, jakieby się im przeciwstawiły przy wykonaniu kradzieży, lub zabezpieczeniu skradzionego dobra (27. VIII. 24, 225/ 24). W razie popełnienia kradzieży przez kilku współsprawców, ci z pośród nich, którzy broni nie mają, odpowiadają za ciężką kradzież z § 243 1. 5 K. K. w tym tylko wypadku, gdy mają świadomość, iż towarzysze ich w celu powyższym, broń posiadają, (ibid. i 17. IX. 24, 255/24).

25. W rozumieniu § 243 1. 6 K. K. „kilkoma osobami” są już dwie osoby. (24. V. 24, 127/23, O. S. P. III., poz. 388).

26. Błędne jest zapatrywanie, że w wypadku § 248 a K. K. o wartości rozstrzyga suma, którą poszkodowany musiałby zapłacić, aby w miejsce rzeczy skradzionych lub sprzeniewierzonych, nabyć rzeczy takiego samego rodzaju; decyduje rzeczywista wartość z uwzględnieniem stopnia zużycia i stosunków majątkowych, przede wszystkim poszkodowanego, w drugim zaś rzędzie sprawy. (27. VIII. 24, 241/24).

27. Ani hałasowanie, ani krzyk, ani żądanie wydania pieniędzy, nie stanowią ani przemocy ani groźby w rozumieniu § 249 K. K. (27. VIII. 24, 338/24).

28. Istotna cechą występkę z § 259 K. K. jest zamiar osiągnięcia dla siebie korzyści, nie zaś urzeczywistnienie tego zamiaru. (26. XI. 24, 380/24).

29. Jeżeli w rejestrach spowodowano nieprawdziwy wpis przez złożenie oświadczenia pod fałszywym imieniem i nazwiskiem, natenczas występek z § 271 K. K. wchłania w siebie wykroczenie z § 360 1. 8 K. K. (19. XI. 24, 376/24).

30. Podmiotem zbrodni z § 332 K. K., przedmiotem zaś występkę z § 333 K. K. może być tylko urzędnik w rozumieniu § 359 K. K. (26. XI. 24, 401/24).

31. „Przedmiotami zużycia w gospodarstwie domowym” w rozumieniu § 370 1. 5 K. K. są przedmioty, których normalny sposób użycia polega na zniszczeniu lub przeistoczeniu ich istoty („res quae usti consumuntur”). Do takich przedmiotów nie należą ani bielizna, ani odzież. (27 VIII. 24, 241/24; E 46, 422).

II. Ustawa postępowania karnego

z dnia 1. lutego 1877 r.¹⁾

32. W razie podmiotowego związku spraw (§ 3 U. P. K.) o przestępstwa, z których jedno popełniono na obszarze b. dz. pruskiej, drugie zaś na terytorium b. dzielnicy austr., sąd tamtej dzielnicy, właściwy również do rozpoznania sprawy o przestępstwo, popełnione na obszarze b. dz. austr. przy rozpoznaniu w związku pozostających spraw, w trybie niem. U. P. K. z 1877 r., stosuje do przestępstwa, popełnionego w b. dz. austr., przepisy materialnego prawa karnego w tej dzielnicy obowiązującego (W. P. K. z; 20. 9. 24, 198/23).

33. Czy nieuchronne zdarzenie (§ 44 U. P. K.) jest uwiarogodnione (§ 45 U. P. K.), sąd, powołany do rozstrzygnięcia o podaniu o przywrócenie do stanu pierwotnego (§ 46 U. P. K.), ocenia swobodnie, nie będąc krępowany w wyborze środków dowodowych (16. 11. 21, 181/21, O. S. P. III. Nr. 385).

34. W § 52. U. P. K. wyraz „posądzony” użyty jest tak samo, jak w § 51/1 1—3 U. P. K. w najobszerniejszym znaczeniu, obejmuje więc także i oskarżonego. (13. 2. 24, 439/23).

W myśl § 243/3 U. P. K. sąd wyrokujący może z urzędu uzupełnić materiał dowodowy; nieurzeczywistnienie tego prawa jednak natenczas tylko mogłoby skutkować uchylenie wyroku, gdyby w konkretnym wypadku było zaprzeczeniem zasady prawdy materialnej, jako naczelnej zasady procesu karnego (12. 3. 24, 45/24).

36. Oparcie wyroku na szczególe, niezawartym w protokole rozprawy, nie stanowi obrazy § 260 U. P. K. (14. 9. 21. 109/21; O. S. R. III Nr. 349).

37. Niezwrócenie oskarżonemu o rozbój uwagi na możliwość kwalifikacji czynu, jako kradzieży, nie stanowi obrazy § 264/1 U. P. K. (11. 1. 22, 221/21, O. S. P. III Nr. 347).

38. Odrzucenie, przez sąd pierwszej instancji, rewizji, jako niedopuszczalnej może nastąpić tylko w wypadkach, gdy a) rewizję zgłoszono zapóźno; b) uzasadnienia jej wcale nie wniesiono lub c) wniesiono je zapóźno i d) niezachowano formalności z § 385 U. P. K., gdy natomiast we wszystkich innych wypadkach niezachowanie postanowień, dotyczących zgłoszenia rewizji lub złożenia wniosków rewizyjnych, powzięcie uchwały w przedmiocie dopuszczalności rewizji należy do zakresu właściwości sądu rewizyjnego (11. 6. 24, 83/24 i 15. 10. 24. 390/24).²⁾

¹⁾ Uzupełnienie tez zawartych w II wydaniu „Postępowania karnego”.

²⁾ Ustęp d) omyłkowo opuszczony w II wydaniu „Postępowania karnego”.

39. W razie uchylenia, wyroku na skutek rewizji oskarżonych, skazanych w charakterze sprawców przestępstwa. § 397 U P. K. nie ma zastosowania do paserów, którzy rewizji nie wnieśli, jeżeli ustalenia wyroku nie pozostawiają żadnej wątpliwości co do tego, że rzeczy, które ukrywali, kupili, wzięli w zastaw lub w inny sposób nabyli, pochodziły z przestępstwa (21. 5. 24, 111/24).

Dr. Ryszard Leżański,
sędzia Sądu Najwyższego.

D. Orzecznictwo cywilne Sądu Najwyższego (Kongresówka i Województwa Wschodnie)

Kodeks Napoleona.

Art. 518. Dom, nawet postawiony na cudzym gruncie, jest nieruchomością z natury swojej; sprzedaż takiego domu, o ile nie jest sprzedażą na rozbiórkę, nastąpić może, w myśl art. 241 ust. not., tylko za aktem urzędowym (O. z 12. 6. 24, K.C. 2212/23).

Art. 815. Właściciel wyraźnie określonej, co do położenia, części osady, której to części (np. wschodniej) granice w akcie nabycia nie są oznaczone, może wystąpić przeciwko właścicielowi pozostałego gruntu nie o dział osady, lecz o rozgraniczenie (art. 646 K. C.); powództwo tego rodzaju nie należy do sądu pokoju nawet, gdy chodzi o drobną własność ziemską (O. z 2. 4. 24, K C. 213/23).

Art. 819. Nie można dowodzić badaniem świadków działu spadku, w którego skład wchodzi majątek nieruchomy (O. z 2. 4. 24, i C. 502/23).

Art. 1079. Postanowienie art. 891 K. C. ma zastosowań.c i w sprawie o zerwanie działu, dopełnionego za życia przez wstępnego (O. z 2. 4. 24, I C. 1913/23).

Art. 1089. Art. 1089 K. C. nie ma zastosowania, gdy darowizna, uczyniona jednemu z małżonków, obejmuje tylko majątek teraźniejszy i nie jest obciążona warunkiem, którego wykonanie zawisło jedynie od woli darującego (O. z 22. 5. 24, K C. 507/23).

Art. 1142. Zobowiązanie czynienia lub nieczynienia, dobrowolnie niewykonane, nie zawsze przechodzi w zobowiązanie wynagrodzenia szkód i strat. Wierzyciel władny jest domagać się wykonania w naturze we wszystkich przypadkach, gdy może ono nastąpić, bez wywierania na dłużnika przymusu osobistego, zagrażającego jego wolności osobistej. W szczególności, gdy wypuszczający w najem uchyła się od

wydania rzeczy najętej, pozostającej w jego rozporządzeniu, najemca ma wybór albo żądać rozwiązania najmu, albo — skazania wynajmującego na wydanie rzeczy, niezależnie zresztą od ewentualnego odszkodowania za opóźnienie (O. z 24. 4. 24, I C. 1130/23, podobne wyrokowanie — O. z 22. 5. 24, I C. 2488.-23).

Art. 1729. Rozwiązania najmu, z powodu obrócenia rzeczy najętej na inny użytek niż ten, na jaki przeznaczona była, można żądać i w tym przypadku, gdy najemca obrócił na inny użytkownik część najętego lokalu; uzasadniona więc jest skarga z art. 1729 K. C, w razie urządzenia biura handlowego w części lokalu, najętego w całości na mieszkanie prywatne (O. z 21. 5. 24, I C. 2395/23).

Zwód ustaw cywilnych rosyjskich (tom X cz. 1 Zводу praw C. R.).

Art. 994. Wydzielenia części majątku na rzecz zstępnego można dowodzić wszelkimi aktami, a nawet badaniem świadków (O. z i. 5. 24, I C. 382/23).

Art. 1184. W myśl art. 13 ogólnej ustawy włość. (Zwód pr. t. IX) i art. 10¹ u. p. c, sąd może zastosować, w sprawach spadkowych, zwyczaj miejscowy jedynie na wniosek strony (O. z 9. 4. 24, I C. 1952/22).

Art. 1337. Do ważności aktu podziału ziemi włościąńskiej nie jest konieczne zachowanie przepisów, wskazanych w art. 1337 t. X. cz. 1 (O. z 30. 4. 24, I C. 347/23).

Ustawa hipoteczna z r. 1818.

Art. 5. Brak legitymacji hipotecznej nie tamuje właścicielowi wykonywania prawa posiadania i obrony tegoż posiadania w drodze sądowej (O. z 2. 4. 24, I C. 208/23).

Ustawa T-wa kred. Ziemskiego w Warszawie.

Art. 115 i 121. Wierzyciel hipoteczny, który z sumą swoją ustąpił pierwszeństwa, dla przyszłych pożyczek Towarzystwa kredytowego, nie może być pożyczką T-wa przymusowo spłacony (O. z 9. 5. 24, I C. 1451/23).

Ustawa o ochronie lokatorów.

Art. 10. W myśl lit. c) ust. 3 art. 10 ustawy z d. 18. 12. 1920 o ochronie lokatorów, złośliwa intencja w działaniu nie jest koniecznym warunkiem przy ustaleniu zachodzącego przekroczenia porządku domowego i niewłaściwego, zachowania się ze strony najemcy (O. z 2. 4. 24, I C. 201/24).

Ustawa postępowania cywilnego.

Art. 4. 1) Przepis art. 4 u. p. c, stanowiący, iż sądy mogą rozpoznawać sprawy nieinaczej, jak z wezwaniem stron za

interesowanych, dotyczy zarówno strony powodowej, jak i strony pozwanej; sądy przeto są obowiązane nawet z urzędu baczyc, czy istotnie zapozwane zostały osoby, w prawa których godzi wytoczone powództwo (O. z 15. 5. 24, I C. 1334/23).

2) Skarb Państwa, jako odrębna osoba prawna, jest podmiotem wyłącznie praw majątkowych Rzplitej, nie może więc wytaczać powództw, z jej interesami majątkowymi nie związanych; Prokuratorja Generalna nie jest uprawniona do wyniesienia, w imieniu Skarbu Państwa, powództwa o unieważnienie aktu, zawartego wbrew zakazowi rozdrabniania osad włościańskich, takie powództwo bowiem majątku Państwa nie dotyczy (O. z 10. 4. 24, I C. 2413/23).

Art. 162. Uchylenie wyroku sądu pokoju trybem art. 162¹ u. p. c. nastąpić może tylko w razie udowodnienia, że po zapadnięciu wyroku ujawnione zostały nowe okoliczności, które istniały w chwili wyrokowania, mogły mieć na nie wpływ stanowczy, lecz skarżącemu były nieznane (O. z 14. 4. 24, I C. 240/23).

Art. 185 i 792. Od decyzji sądu okręgowego (apelacyjnego), nakazującej zwrot skargi kasacyjnej, służy nie skarga kasacyjna, lecz skarga incydentalna do Sądu Najwyższego w terminie siedmiodniowym (dwutygodniowym) (O. z 9. 4. 24, I C. 2141/22).

Art. 273. Na określenie wartości powództwa o rozwiązanie najmu (art. 273 p. 6) nie mają wpływu opłaty dodatkowe, przewidziane artykułem 5-tym ustawy z d. 18. 12. 1920 o ochronie lokatorów, jeśli w dacie wytoczenia powództwa nie mogą być ustalone (O. z 7. 4. 24, I C. 2101/23).

Art. 778. Zredagowanie uzasadnienia wyroku ze znaczną opóźnieniem jest dostatecznym powodem do przywrócenia czasokresu apelacyjnego, którego sąd dowolnie skracać nie może (O. z 2. 4. 24, I C. 206/23).

Art. 793. 1. Nie jest dopuszczalne wnoszenie pism, uzupełniających skargę kasacyjną, ani też ustne przytaczanie na rozprawie przed Sądem Najwyższym powodów kasacyjnych, nie wskazanych w skardze kasacyjnej (O. z 7. 4. 24, I C. 2105/23).

2. Wnioski sędziego czynu w przedmiocie istnienia zwyczaju, powzięte na podstawie oceny zeznań świadków, nie ulegają kontroli kasacyjnej (O. z 30. 4. 24, I C. 368/23).

Art. 798. Wnoszący skargę kasacyjną nie może poprzestać na wymienieniu artykułów ustawy, którym, jego zdaniem, uchybia wyrok sądu 2-giej instancji, lecz powinien wyłuszczyć, w czym upatruje pogwałcenie wyraźnej myśli ustawy, błędną jej wykładnię, lub istotne naruszenie form postępowania

nia; nie wystarcza też ogólnikowy zarzut, że wyrok zapadł bez uwzględnienia wszystkich przytoczonych przez strony okoliczności i bez rozważenia wszystkich wyprowadzonych dowodów (O. z 7. 4. 24, I C. 2105/23).

Art. 1392. Przy ogłoszeniu wyroku sądu polubownego nie jest konieczna obecność arbitra, który się od podpisania wyroku uchyli! (O. z 7. 4. 24, I C. 150/23).

Art. 1733. Dozorca mienia spadkowego, wyznaczony przez komornika w drodze zabezpieczenia spadku, nie jest przedstawicielem prawnym tego mienia i nie może działać sądownie w jego obronie (O. z 7. 5. 24, I C. 318/23).

Art. 1764. Postanowień art. 914 i 915 u. p. c. nie stosuje się w postępowaniu działowym (O. z 14. 4. 24, I C. 240/23).

Art. 1767. W sprawach działowych drobnej własności ziemskiej ani art. 1767 u. p. c, ani art. 22 przep. przech. do u. p. c. nie nakazują stosowania zwyczajów miejscowych i tylko pozostawiają do uznania sądu zastosowanie przepisu art. 827 K. C; w sprawach powyższych obowiązują ogólne zasady prawa materialnego, nie można przeto powoływać się aa zwyczaj, wedle którego do gruntu w naturze mieliby pierwszeństwo spadkobiercy płci męskiej (O. z 15. 5. 24, I C. 410/23)

Przepisy przechodnie do Ustawy postępowania cywilnego.

Art. 2 ust. 1 p. b). 1. Skarga posesoryjna służy ku ochronie każdego posiadania, jako stanu faktycznego, bez względu na tytuł; jednakże posiadacz zależny, władający cudzą rzeczą w imieniu właściciela, może korzystać z ochrony posesoryjnej tylko względem osób trzecich, lecz nie przeciwko kontrahentowi, od którego swe posiadanie wyprowadza, w tym bowiem przypadku już nie stan faktyczny, ale stosunek prawny, na którym opiera on swe posiadanie, służyć ma za podstawę obrony (O. z 12. 6. 24, I C. 1623/23).

2. Powództwo najemcy przeciwko wypuszczającemu w najem i osobie trzeciej o przywrócenie posiadania części najętego mieszkania nie może być oddalone na tej wyłącznie podstawie, że powód nadał swemu wystąpieniu formę skargi posesoryjnej, jaka lokatorowi przeciw wynajmującemu nie służy; sąd, nie będąc skrępowany kwalifikacją, podaną przez stronę, powinien zbadać istotę żądań powoda i wyjaśnić, czy pod formą skargi posesoryjnej nie kryje się powództwo o samo prawo do używania spornej części lokalu (O. z 28. 4. 24, I C. 1235/23).

Bolesław Pohorecki,
Prokurator przy Sądzie Najwyższym.

E. Orzecznictwo cywilne Sądu Najwyższego

(b. zabór austriacki)

Kodeks cywilny.

§ 138. Uznanie męża matki za zmarłego, niepołączone z uznaniem jego małżeństwa za rozwiązane, nie wystarcza do poczytania dzieci przez nią po upływie 300 dni od dnia domniemanej śmierci męża zrodzonych za nieślubne (O. pełnego kompletu S. III z 23. 2. 1924, Rw 689/23, ogłoszone w Orzecznictwie sądów polskich III 414).

§ 166. Orzeczenie, przyznające nieślubnemu dziecku od ojca raty alimentacyjne mimo poprzedniej, między rodzicami zawartej ugody, mocą której ojciec złożył jednorazową sumę na utrzymanie dziecka, nie powinno być połączone z uznaniem tej ugody za bezskuteczną i skutków prawnych pozbawioną (O. z 26. 3. 1924 Rw. 188/24).

§ 480. Służebności paszy nie można nabyć przez zasiedzenie, choćby grunt służebny nie był lasem ani nie był przeznaczony na kulturę lasową (O. z 24. 6. 1924 Rw. 111/23 OSP. III 419).

§ 540. Sędzia cywilny ma prawo oceny ze stanowiska przepisów prawa karnego istoty przedmiotowej i podmiotowej popełnionego czynu jako przyczyny niegodności dziedziczenia, o ile go sędzia karny nie uprzedził przez wydanie wyroku karnego, orzekającego o winie i karze (O. z 29. 1. 1924 Rw. 420/23, OSP. III 423).

§ 879. Umowy obustronne zawarte w walucie obcej przez obywateli polskich na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej w czasie obowiązywania ustawy z 17 grudnia 1921 poz. 741 D. U. R. P. są w myśl art. 6 tejże ustawy nieważne, także wtedy, gdy wykonanie i skutki prawne tych umów mają nastąpić za granicą (O. z; 8. 4. 1924 R. 229/24).

§ 880 lit. a), Poręka z § 880 lit. a jest samoistnym typem umowy a nie rodzajem poręki z § 1346 uc, nie wymaga zatem do swej ważności formy pisemnej (O. z 8. 4. 1924 Rw. 241/24).

§ 933. Termin sześciotygodniowy do wniesienia, skargi o rękojmię odnosi się tylko do skarg z powodu fizycznych wad bydła a nie Jego wad prawnych (O. z 4. 12. 1923, Rw-2472/22 OSP. III 416).

§ 948. Darowizny w formie aktu notarialnego zdziałanej przez, rodziców narzeczonej na rzecz narzeczonego pod warunkiem zapłaty przezeń pewnej kwoty tytułem wdzięczności za darowiznę i pod warunkiem zawarcia małżeństwa, rodzice nie mogą odwołać z powodu niewdzięczności obdarowanego. Darowiznę tę jako warunkową a nie bezwarunko-

wą, bo zawartą pod warunkiem i ze względu na przyszłe małżeństwo można odwołać tylko w razie niedojścia bez winy darczyńców zamierzonego małżeństwa do skutku (O. z 7. 11. 1923 R. 2087/22 OSP. III 373).

Waloryzacja. 1. Żądanie wyrównania roszczenia zgąśłego wskutek zapłaty, oparte tylko na tem, że wobec zmienionych stosunków walutowych kwota pierwotnie na umorzenie roszczenia dana i przez wierzyciela przyjęta nie odpowiada rzeczywistej wartości roszczenia, jest niedopuszczalne a podniesiony zarzut rzeczy osądzonej trafny (O. plenum I. III. z 23. 2. 1924. R. 8/24., OSP. III. 281).

2. Dłużnik bez względu na swą winę, obowiązany jest do zapłaty wierzycielowi odsetek jako szkody w razie zwłoki w zapłacie wierzytelności pieniężnej. Jeżeli jednak dopuszcza do zwłoki z swej winy, musi wynagrodzić owemu wierzycielowi wszelką szkodę powstałą z tej zawinionej zwłoki (J. z 23. 1. 1924, R. 164/23, OSP. III 421).

3. Żądanie przerachowania w myśl rozp. z 14 maja 1924 poz. 441 D. U. R. P. w drodze niespornej jest zawsze dopuszczalne bez względu na to, czy chodzi o przerachowanie w właściwym znaczeniu tj. przewartościowanie czy też o proste przeliczenie marek polskich na złote (O. plenum I. III z 4. 10. 1924 R. 513/24).

4. Przy przerachowaniu legatów w myśl powyższego rozporządzenia należy wziąć, pod uwagę stan, w jakim spadkobierca objął majątek spadkowy i zdolność spadkobiercy do zarobkowania. (O. z 4. 11. 1924, R. 1517/24).

Najem i ochrona lokatorów. 1. O ile wysokość czynszu najmu może być obliczona na podstawie przepisów o ochronie lokatorów, oznaczenie tej wysokości w umowie najmu nie jest istotnym wymogiem ważności tej umowy (O. z 2. 4. 1924, R. 939/24).

2. Ogródek wynajęty razem z mieszkaniem jest przynależnością mieszkania, stanowi przedmiot najmu a nie dzierżawy i nie może być odrębnie wypowiedziany (O. z 2.-4. 1924; R. 485/24).

3. Przepis o wyjęciu nowych domów z pod ochrony lokatorów odnosi się także do nadbudowy i przybudowy (O; z 26. 3. 1924, R. 425/24).

4. Nietylko prywatny interes właściciela, lecz także przeważające względy dobra publicznego mogą uzasadnić ważną przyczynę wypowiedzenia najmu w myśl art. 10 ust. 2 ustawy o ochronie lokatorów z 18.. 12. 1920, jeżeli temu nie stoi na przeszkodzie interes lokatora. (O. z 26. 2. 1924 R. 236/24):

5. Niedostarczenie prądu elektrycznego umówionego

w miejsce czynszu najmu jest przyczyną rozwiązania stosunku najmu. (O. z 24. 6. 1924 Rw. 160/23, O. S. P. III. 420).

6. Jeżeli przy rozprawie wyznaczonej na zarzuty okaże się, że są one spóźnione, należy orzec w rzeczy samej a nie można już odrzucać zarzutów z powodu ich spóźnienia. (O. z 12. 2. 1924 Rw. 666/23, O. S. P. III. 367).

7. Na podstawie wypowiedzenia, które lokator wniósł do sądu przeciw właścicielowi realności, właściciel nie może w czasie mocy obowiązującej przepisów o ochronie lokatorów wdrożyć egzekucji o wysiedlenie przeciw lokatorowi. (O. z 26. 3. 1924 Rw. 30/24, O. S. P. III. 277).

8. Jeżeli ziścił się warunek rozwiązujący umowę najmu, dochodzenie opróżnienia mieszkania odbywa się nie drogą wypowiedzenia, lecz drogą skargi. Jednak sędzia musi ocenić, czy ten warunek jest dozwolony, t. j. czy przedstawia ważną przyczynę rozwiązania najmu, aby nie omijano zakazu z art-10 p. 5 ustawy o ochronie lokatorów z 18. 12. 1920 (obecnie art. 11 p. 4 ustawy z 11. 4. 1924). (O. z 19. 3. 1924 Rw. 372/24).

9. Bezskuteczności postanowienia ugody sądowej, mocą którego lokator zobowiązuje się wyprowadzić się w pewnym oznaczonym czasie, można dochodzić tak drogą skargi sądowej jak drogą rekursu przeciw uchwale pozwalającej przymusowej rumacji. (O. plenum I. III z 10. 5. 1924, Rw. 1723/22, O. S. P. III 426).

10. Lokator przez zobowiązanie się do wyprowadzenia się w pewnym oznaczonym terminie, przyjęte w ugodzie sądowej, zawartej w procesie awizacyjnym, daje do poznania, że uważa przyczynę wypowiedzenia podaną w wypowiedzeniu za ważną. Ugoda taka wiąże lokatora. (O. plenum I. III z 10. 5. 1924 Rw. 2735/24, O. S. P. III 427).

O d s z k o d o w a n i e . Przepis art. 121 konstytucji wyraża tylko ogólną zasadę, że organy władzy państwowej są odpowiedzialne za szkodę, wyrządzoną przez działalność urzędową, sprzeczną z prawem lub obowiązkami służby, przeprowadzenie tej zasady ma dopiero określić osobna ustawa. Skargę obecnie wniesioną przeciw urzędnikowi policji państwowej i skarbowi o odszkodowanie należy z miejsca odrzucić z powodu niedopuszczalności drogi sądowej. (O. z 19. 3. 1924 R 187/24),

R e f o r m a r o l n a . Umowa o przeniesienie prawa własności nieruchomości ziemskiej, zawarta między stronami zgodnie z zasadami prawa prywatnego, jednak przed zezwoleniem władz ziemskich jest ważna a jedynie skuteczność jej jest zawisła od zezwolenia władz ziemskich. W razie odmowy zezwolenia umowa staje się bezskuteczną a tem samem nieważ-

mu o nieważności takiej umowy sądy rozstrzygają jedynie na podstawie powództwa właściwych władz ziemskich. (O. z 13. 15. 1923 Rw. 3327/22, O. S. P. III 312. Zasady prawne, wyrażone w tem orzeczeniu, zostały następnie przyjęte przez pełny komplet izby III w dniu 23 lutego 1924).

Ustawa handlowa i przemysłowa.

Art. 343 kod. handl. Jeżeli sprzedawca odebrał całą cenę kupna, to nawet w wypadkach, w których umówiony był nu czas ściśle oznaczony, nie może odstępywać od umowy, lecz może jedynie wykonać uprawnienia w myśl art. 343 kod. handl. (O. z 5. 3. 1924, Rw. 268/24).

Czas pracy. Ustawa z 18. grudnia 1919 poz. 7 D. U. R. P. z r. 1920 o 46-godzinny czasie pracy na tydzień nie dozwala w art. 3 przep. przejściowych na zmniejszenie zarobków do dnia 6 lutego 1920 wypłacanych, ale nie zawiera postanowienia, że za sześć godzin pracy w sobotę ma się to samo płać, co za inny ośmiogodzinny dzień, jeżeli strony później umówiły się o zapłatę za ośmiogodzinny dzień pracy. (O. z 2. 4. 1924, Rw. 276/24).

Przepisy przewozowe. Odstawienie towaru na inny dworzec kolejowy niż podany w liście przewozowym, tudzież zaniedbanie uwidocznienia zmiany adresu w liście przewozowym podanej do wiadomości kolei jest wyraźnem niedbalstwem pracowników kolejowych. (O. z 30. 9. 1924, Rw-1414/24).

Norma jurysdykcyjna i procedura cywilna.

§§ 44 i 71 nor. jur. Sąd miejsca pobytu dzieci różny od sądu miejsca zamieszkania ojca nie jest właściwy do rozpoznania żądania ojca, skierowanego przeciw matce o wydanie dzieci, jeżeli ojca nie pozbawiono władzy ojcowskiej nad dziećmi. Przepis § 44 nj. o odstąpieniu akt sprawy innemu sądom i nie może być z urzędu stosowany, Jeżeli sąd, któremu akta mają być odstąpione, leży poza obszarem, gdzie obowiązuje § 44 m. (O. z 5. 1. 1923, R 885/22, O. S. P. III 368).

Art. V. ust. wpr. do pc. Rozporządzenie Tymczasowego Komitetu Rządzącego we Lwowie z 21 stycznia 1919 L. 23 o uchyleniu dekretu nadwornego z 4 października 1833 Nr. 2833 Zb. u. sąd. w przedmiocie likwidacji kosztów adwokackich nie ma mocy obowiązującej. (O. z 25. 6. 1924, Rw. 59/23, O. S. P. III 418).

Art. XLII. ust. wpr. do pc Osobę, przeciw której toczą się dochodzenia karne o zbrodnię kradzieży, można zasądzić na złożenie przysięgi wyjawienia odnośnie do przedmiotów

o których kradzież chodzi, (O. plenum I. III z 10. 5. 1924, Rw. 1898/22, O. S. P. III 425).

§ 221 pc. Trzeci dzień Bożego Narodzenia ma wedle religii grecko-katolickiej charakter dnia świątecznego. (O, z 13. 5. 1924, R 210/24, O, S. P. III 417).

§ 559 pc. Weksłowy nakaz zapłaty nie może być wydany przeciw spółdzielni na podstawie weksłu przyjętego przez stowarzyszenie zarobkowe i gospodarcze, z którego spółdzielnia powstała na podstawie zmiany statutu, jeżeli zmiany tej nie wykazano dokumentem w skardze wekslowej. (O. z 16 4 1924, R 191/24, O. S. P, III 370).

Ordynacja egzekucyjna.

§§ 346 i 353 ord. egzek. 1. Na podstawie tytułu egzekucyjnego opiewającego na „wydanie lub świadczenie rzeczy ruchomej” nie może wierzyciel po bezzwłocznem przeprowadzeniu egzekucji w myśl § 346 ord. egzek, domagać się egzekucji z § 353 ord. egzek. a służyć mu jedynie uprawnienia określone w §§ 47 i 368 ord, egzek, (O. z 26. 3. 1924, R 517/23).

2 Przesłanką i warunkiem zastosowania przepisu § 353 ord. egzek. jest, aby tytuł egzekucyjny nakładał na zobowiązanego wykonanie pewnej pozytywnej czynności, która nie polega ani na obowiązku zapłaty kwoty pieniężnej, ani na obowiązku wydania lub dostarczenia rzeczy ruchomych. (O z 5. 3. 1924. R 144/24. O. S. P. III 422).

Postępowanie niesporne.

§ 160. Przepis § 160 pn., mający na celu opiekę legatarjuszy. poruczonych szczególnej pieczy ustawy, odnosi się także do takich wypadków, w których osoby te nabyły swe prawa nie bezpośrednio lecz drogą transmisji spadkowej przez głowę pełnoletniego i własnowolnego legatarjusza. O tem. czy i jakich środków przymusowych należy użyć, aby zniewoli dziedzica testamentowego do wypełnienia obowiązków narzuconych nań w rozporządzeniu ostatniej woli, rozstrzyga sąd spadkowy, mając w myśl § 19 pn. na oku względy celowości. (O, z 17. 6. 1924, R 391/24).

Art. X. noweli z 1. 6. 1914, Nr. 118 Dp. p. Przeciw uchwale sądu rekursowego, ustalającej należność notariusza za jego działalność w charakterze komisarza sądowego w postępowaniu spadkowym, zażalenie dalsze do Sądu Najwyższego nie jest dopuszczalne (O. z 4. 11. 1924 R. 657/24).

Dr. Włodzimierz Dbiałowski,,
sędzia Sądu Najwyższego.

**F. Orzecznictwo cywilne Sądu Najwyższego
(b. zabór pruski)**

1. Jeżeli żona zawarła wprawdzie kontrakt kupna sprzedaży, co do całej nieruchomości będącej własnością wspólną jej i męża, zastrzegła jednak, że mąż do kontraktu później przystąpi, to kontrakt staje się bezskutecznym. jeżeli mąż zmarł przed formalnym przystąpieniem, chociażby żona stała się jego uniwersalną spadkobierczynią.

Wyrok z 16 listopada 1923 r. C 115/23.

2. a) Zakreślenie w ofercie notarialnej terminu, do którego oferta winna być przyjęta, może mieć takie znaczenie, że w terminie winno nastąpić również zawiadomienie o przyjęciu notarialnem.
b) Umowa, w której ustanowiono cenę kupna w markach niemieckich, jest nieważną, chociażby delegat ministerstwa skarbu pozwolił na przesłanie pieniędzy do Niemiec.

Wyrok z 23 lutego 1924 r. C 627/23.

3. a) Można skarżyć w sądzie o ustalenie nieważności umowy zawartej w urzędzie rozjemczym dla spraw najmu.
b) W postępowaniu przed tym urzędem nie obowiązują przepisy procedury cywilnej o pełnomocnictwie procesowym.

Wyrok z 22 lutego 1924 r. C 549/23.

4. a) Jeżeli spóźnienie rewizji wyjdzie na jaw dopiero przy ustnej rozprawie rewizyjnej, wniosek o przywrócenie czasokresu do pierwotnego stanu może być postawiony wprost w Sądzie Najwyższym i załatwiony tu wyrokiem pośrednim,
b) Przywrócenia należy dozwolić oddziałowi prokuratury generalnej Rzp. P. w razie uwiarygodnienia, że pismo rewizyjne wcześniej przygotowane, podane zostało za późno przez personel kancelaryjny, wskutek wyjątkowego zamieszania wywołanego przeprowadzeniem terminowo zarządzonej całkowitej reorganizacji oddziału.

Wyrok z 14 grudnia 1923 r. C 117/23.

5. a) Umówione przy sprzedaży nieruchomości przed wejściem w życie ustawy z 26 września 1922 prawo sprzedawcy, mieszkania na nieruchomości za czynszem, jak długo zechce, jest świadczeniem dodatkowym, którego zatajenie w notarialnym kontrakcie nie czyni tego kontraktu nieważnym.

b) Świadczenie takie może być dochodzonem.

Wyrok z 5 października 1923 r. C 116/23.

6. Ody kilka osób nabyło nieruchomość Jednym kontraktem na współwłasność, nie może następnie—po odmówieniu zezwolenia na przewłaszczenie przez b. urząd osobniczy — część z nich, z pominięciem jednostronnem reszty, sporządzać kontraktu kupna — sprzedaży na własne tylko imię i zmuszać innych do ustąpienia z nieruchomości.

Wyrok z 28 marca 1924 r. C 625/23.

7. a) Roszczenie nie gaśnie przez przedstawienie w sporze do ewentualnego potrącenia, jeżeli roszczenie główne oddalona dla braku legitymacji czynnej,
b) Art. 6 ustawy z 4 marca 1920 Dz. poz. 153 nie stoi na przeszkodzie umorzenia roszczenia przez potrącenie ze skutkiem wstecznym do czasu przed wejściem w życie tej ustawy.

Wyrok z 11 kwietnia 1924 r. C 12/24.

- 8 Nie jest przypadkiem nieuchronnym uzasadniającym przywrócenie do pierwotnego stanu, jeżeli żona, której mąż dał zlecenie zamówienia rewizji u adwokata, możliwie w skutek zaburzenia umysłowego, na które chwilami cierpi (a o czym mąż wiedział), zlecenia nie wykonała.

Orzeczenie z 11 kwietnia 1924 r. C 50/24.

9. Po stwierdzeniu prawdziwości pewnego faktu przez przysięgę strony odwód zapomocą znawców nie jest dopuszczalny.

Wyrok z 16 marca 1923 r. C 23/23.

10. Przepis § 313 nie stoi na przeszkodzie wyjaśnieniu przedmiotu kupna - sprzedaży środkami dowodowymi poza aktem notarialnym.

Wyrok z 2 maja 1924 r. C 584/23.

11. Zastrzeżenie w kontrakcie dzierżawy właściwości sądu polubowego dla sporów powstających między stronami podczas trwania dzierżawy dotyczy także spraw o waloryzację czynszu dzierżawnego, wywołanego spadkiem wartości waluty, mimo cyfrowego oznaczenia czynszu w kontrakcie.

Wyrok z 2 maja 1924 r. C 166/24.

12. Wezwania strony przez prezesa senatu do złożenia dowodu uiszczenia zaliczki na opłaty przypadające na instancję rewizyjną (§ 554/7 upc.) nie może zastąpić we

wanie przez sekretarza sądowego, choćby z polecenia prezesa senatu wystosowane.

Orzeczenie z 4 kwietnia 1924 r. C 144/24.

13. Wyższa suma rewizyjna wprowadzona ustawą z 11 sierpnia 1923 Dz. poz. 724 nie ma zastosowania w sporach wytoczonych przed wejściem w życie tej ustawy.

Orzeczenie z 16 maja 1924 r. C 173/24.

14. Prawa ubogich dla instancji rewizyjnej należy odmówić, jeżeli rewizja nie rokuje widoków powodzenia.

Orzeczenie z 16 maja 1924 r. C 195/24.

15. a) Pod ustawę z 18 lipca 1922 r. Dz. poz. 552 nie podpadają sprawy prawomocnie wyrokiem rozstrzygnięte,
b) Za sprawę taką nie może jednak uchodzić sprawa o powzdanie, wytoczone przez osobę, którą w poprzednim sporze prawomocnie skazano na oddanie napowrót kupionego gruntu z powodu jakoby nieważności kontraktu sporządzonego bez zachowania form § 313.

Wyrok z 16 maja 1924 r. C 182/24.

16. Ewangelicka gmina szkolna nie może w drodze sądowej bronić się przeciw rozwiązaniu Jej przez Kuratora.

Wyrok z 11 stycznia 1924 r. C 110/23.

17. Zezwolenie żony na zbycie przez męża nieruchomości należącej do mienia łącznego może być odwołane wobec męża samego ze skutkiem dla nabywcy.

Wyrok z 14 grudnia 1923 r. C 524/23.

18. a) Droga sądowa jest dopuszczalna dla ustalenia praw członkowskich w zapisanem towarzystwie,
b) Sąd poczesny bractwa strzeleckiego nie jest powołany do orzekania o wykluczeniu członka.

Wyrok z 11 stycznia 1924 r. C 534/23.

19. Jeżeli w umowie o dostarczenie dzieła czas świadczenia zależy od możliwości wykonania („odstawa, o ile się da urządzić, pod koniec kwietnia 1920 r.”), może być uwzględniona zmiana w stosunkach gospodarczych w tym czasie zaszła, tak że niema obowiązku świadczenia za pierwotnie umówioną cenę kupna.

Wyrok z 9 lutego 1923 r. C 149/22.

20. a) Przez jednostronne cofnięcie się od umowy kontrakt tylko wtedy może upaść, jeżeli stronie prawo cofnięcia się kontraktowo było zastrzeżone albo jeżeli prawo takie na podstawie szczególnych przepisów ustawy jej przysługiwało.

- b) Przyjęcie umowy rozwiązującej kontrakt wymaga ścisłego ustalenia jej treści.
Wyrok z 22 lutego 1924 r. C 682/23.
21. Wywieszanie w składzie plakatu, że wszelkie ceny są „bez zobowiązania”, nie wyklucza zawarcia w poszczególnym wypadku umowy na stałą cenę.
Wyrok z 7 grudnia 1923 r. C 562/23.
22. Ojciec nie może odwołać z § 109 kontraktu zawartego z małoletnią córką.
Wyrok z 21 marca 1924 r. C 609/23.
23. 14-dniowy czasokres do zgłoszenia roszczenia o odszkodowanie do gminy z § 5 ustawy z 11 marca 1850 jest prekluzyjny.
Wyrok z 29 lutego 1924 C 679/23.
24. Wywołanie przez to niezgodności stanu księgi gruntowej a stanu posiadania na gruncie nie może stać na przeszkodzie zastosowania § 817 zd. 2 u. c.
Wyrok z 30 maja 1924 C 196/24.
25. a) Zbycie przez powoda spornej nieruchomości w toku sporu nie stwarza dlań zarzutów procesowych w związku z legitymacją czynną,
b) Kontrakt kupna-sprzedaży zawarty z osobą małoletnią staje się bezskutecznym w razie uchylecia w toku instancji zezwolenia sądu opiekuńczego przed zawiadomieniem o niem nabywcy przez zastępcę prawnego małoletniej.
Wyrok z 17 kwietnia 1924 C 53/24.
26. Brak protestu żony obecnej przy notarialnem sporządzaniu przez męża kontraktu kupna-sprzedaży co do nieruchomości należącej do mienia wspólnego nie może uchodzić za zgodę na sprzedaż, jeżeli żona przez notariusza była (mylnie) pouczona, że udział jej w akcie jest niepotrzebny.
Wyrok z 7 marca 1924 C 639/23.
27. Jeżeli w ofercie notarialnej ważność umowy uzależniono od dojścia oferenta w określonym czasokresie wypisu czynności sądowej lub notarialnej, zeznającej przyjęcie oferty, to zależy od wykładni woli, czy wypis taki zastąpi poświadczenie notariatu sporządzenia aktu przyjęcia oferty.
Wyrok z 23 lutego 1924 C 630/23.
28. a) Beneficjat pozywać może bez udziału doboru kościelnego dzierżawców o przerachowanie czynszu dzierżawnego z gruntów plebańskich.

- b) Nie jest uzasadnione żądanie płacenia czynszu w miejsce umówionej gotówki w życie; słuszne natomiast jest żądanie przerachowania czynszu ze względu na spadek waluty.

Wyrok Pełnego Kompletu z 6 marca 1924 r. C 151/22.

29. Wniosek o zwrot rzeczy odebranej przez powoda na podstawie tymczasowo wykonanego wyroku pierwszej instancji może być postawiony przez pozwanego w instancji rewizyjnej.

Wyrok z 13 czerwca 1924 r. C 586/23.

30. Jeżeli strony w kontrakcie notarialnym umówiły się, że umowa dodatkowa ma być zawarta w formie notarialnej, to od strony twierdzącej, że forma notarialna miała być tylko „dla porządku”, wymaga się ścisłego dowodu.

Wyrok z 29 lutego 1924 r. C. 662/23.

31. Postawiony w rewizji wniosek o uchylenie wyroku i oddalenie skargi o wykreślenie hipoteki (jako uiszczonej przez złożenie w sądzie sumy nominalnej) starczy za wniosek o przerachowanie w myśl § 47 rozp. Prezydenta Rzplitej z 14 maja 1924 dn. poz. 441.

Wyrok z 30 maja 1924 r. C. 181/24.

32. Spólnicy spółki cywilnej nie mogą się umówić, że prawo własności nieruchomości na wspólną własność nabyć się mającej, wpisane być ma w księdze gruntowej inaczej, niż w sposób na wypadek istnienia spółki w § 48 nast. ust. hip. przepisany.

Wyrok z 18 stycznia 1924 r. C 681/23.

33. Umowa zmieniająca postanowienia kontraktu z § 313 u. c. tylko odnośnie obowiązków nabywcy, nie wymaga z reguły formy notarialnej (sądowej). Również nie wymagają jej umowy zmniejszające lub osłabiające obowiązek przeniesienia własności.

Wyrok z 19 stycznia 1923 r. C 130/22.

34. Dopuszczalną jest droga sądowa dla powództwa przeciw prywatnemu leśniczemu o zwrot nieprawnie zatrzymanych narzędzi do łowienia królików.

Wyrok z 2 listopada 1923 r. C 104/23.

35. Powództwo przeciw Skarbowi Państwa o odszkodowanie z powodu zaginięcia przesyłki kolejowej wytoczyć można w sądzie miejsca dopełnienia umowy o przewóz.

Wyrok z 5 października 1923 r. C 114/23.

36. Spór o własność lub posiadanie przedmiotu podlegającego

rejestracji w myśl ustawy z 4 marca 1920 dz. poz. 153. należy do właściwości sądów zwyczajnych.

Wyrok z 14 marca 1924 r. C. 182/23.

37. Umowa dzierżawna o grunta plebańskie zawarta przez beneficjanta z udziałem dozoru kościelnego obowiązuje katolicką gminę kościelną także na wypadek zmiany w osobie beneficjanta, mimo braku ustawowo wymaganego zażwierdzenia ze strony reprezentacji kościelnej.

Wyrok z 8 lutego 1924 r. C. 521/23.

38. Spadkobierca, który sprzedał nieruchomość spadkową także w imieniu współspadkobiercy, nie mając do tego pełnomocnictwa, może być skazany na postaranie się o przewłaszczenie tej nieruchomości.

Wyrok z 1 lutego 1924 r. C. 694/23.

39. Nabywa własność konia, kto kupuje go od niewłaściciela w dobrej wierze, polegając na zaświadczeniu naczelnika gminy.

Wyrok z 14 marca 1924 r. C. 48/24.

40. Trafność zastosowania przepisów obowiązujących tylko w okręgu jednego sądu apelacyjnego (w przedmiocie prawa zabijania psów uganiających się bez nadzoru na cudzym obszarze polowania) nie podlega badaniu instancji rewizyjnej;

Wyrok z 14 marca 1924 r. C. 68/24.

41. W razie uchylenia przez urząd rozjemczy dla spraw najmu zarządzenia urzędu przydziału mieszkań, odbierającego lokatorowi mieszkanie, dawny kontrakt najmu utrzymuje się w mocy.

Wyrok z 21 marca 1924 r. C. 84/24.

42. Zajęcie lokalu na pomieszczenie uniwersytetu w myśl art. 10 ustawy z 27 listopada 1919 r. nie utraciło skutku ani przez uchylenie tego przepisu ani przez wygaśnięcie mocy ustawy z 4 kwietnia 1922.

Wyrok z 30 maja 1924 r. C. 183/24.

43. Przewalutowanie hipotekowanej resztującej ceny kupna nastąpić winno wedle §§ 28 nast. rozp. prezyd. z 14 maja 1924 r.

Wyrok z 13 czerwca 1924 r. C. 192/24.

44. Nadzwyczajna danina państwowa jest ciężarem, który ponosi kupujący nieruchomość od czasu oddania mu tejże.

Wyrok z 19 września 1924 r. C. 235/24.

45. a) Do umowy pożyczkowej, zawartej między osobami zamieszkałymi w b. Kongresówce, stosują się prze

pisy kodeksu Napoleona, mimo późniejszego przeniesienia się dłużników do b. dzielnicy pruskiej,

- b) Zlikwidowaniu pożyczki zaciągniętej w dolarach nie stoją na przeszkodzie weszłe w życie po zawarciu umowy przepisy rozp. min. skarbu z 7 sierpnia 1920 r. Dz. poz. 505.

Wyrok z 17 kwietnia 1924 r. C 14/24.

46. Ustawa o nabywaniu nieruchomości przez obcokrajowców nie dotyczy aktów nabycia zdziałanych przed jej wejściem w życie.

Wyrok z 3 października 1924 r. C 212/24.

47. Dopuszczalne jest zaskarżenie uchwały sądu apelacyjnego odmawiającej przywrócenia czasokresu do wniesienia uzasadnienia) rewizji.

Orzeczenie z 2 października 1924 r. C 225/24.

48. Transakcja w markach niemieckich, chociaż zawarta w Gdańsku, podpada pod ustawę walutową, jeżeli obie strony mieszkają w kraju i tam też znajduje się przedmiot kupna sprzedaży oraz miejsce dopełnienia.

Wyrok z 26 września 1924 r. C 103/24.

49. a) Do skutecznego podstawienia innej wierzytelności w miejsce wierzytelności hipotecznie zabezpieczonej, wymagany jest wpis do księgi gruntowej.
b) Umowa dotycząca takiego podstawienia nie może być skutecznie zawartą w czasie, gdy pierwotna wierzytelność jest już umorzona, z powodu zamienienia się hipoteki w hipotekę właścicielską.
c) Nie można się umówić, że wykonalny akt notarialny sporządzony odnośnie pewnej wierzytelności, służyć ma za podstawę dla ściągnięcia w drodze egzekucji wierzytelności z innego tytułu pochodzącej, chociażby w tej samej wysokości.

Wyrok z 19 września 1924 r. C 134/24.

50. Ojciec inwalidy wojennego, który umową prywatnoprawną zobowiązał się wobec krajowego zakładu dla umysłowo chorych do poniesienia kosztów leczenia syna w tym zakładzie i wzięcia syna z zakładu na żądanie, nie może przeciw żądaniu zapłaty narosłych kosztów i odebrania syna zastrącać się obowiązkiem! Skarbu Państwa bezpłatnego utrzymania inwalidy wojennego w zakładzie dla umysłowo chorych.

Wyrok z 26 września 1924 r. C 224/24.

51. Przeciw orzeczeniu o kosztach wyroku apelacyjnego zażalenie natychmiastowe nie jest dopuszczalne.

Orzeczenie z 2 października 1924 r. C 302/24.

52. Tylko uporczywe i złośliwe odmawianie spełnienia powinności małżeńskiej uzasadnia żądanie rozwodu.
Wyrok z 17 października 1924 r. C 215/24.
53. Zawiadomienie o terminie rozprawy w sądzie odwoławczym nie adwokatów, którzy wnieśli uzasadnienie odwołania i wnioski o przywrócenie czasokresu do pierwotnego stanu, lecz poprzedniego pełnomocnictwa procesowego przeciwnika uzasadnia rewizję.
Wyrok z 17 października 1924 r. C 227/24.
54. Wykonanie zastrzeżonego w kontrakcie kupna - - sprzedaży co do nieruchomości odstąpienia od umowy (na wypadek nieuzyskania w określonym czasie zezwolenia (rady ministrów) nie wymaga zachowania żadnej formy; natomiast cofnięcie takiego odstąpienia wymaga zawarcia nowego kontraktu w formie § 313 u. c.
Wyrok z 22 lutego 1924 r. C 629/23.
55. Zawarcie kontraktu dzierżawy majątku gminy kościelnej katolickiej bez wymaganego do ważności przyzwolenia przełożonej władzy duchownej wyklucza przyjęcie milczącego przedłużenia umowy dzierżawy na czas nieoznaczony.
Wyrok z 17 października 1924 r. C 229/24.
56. § 925/2 u. c. nie wyklucza ograniczenia przewłaszczenia pod względem przedmiotowym.
Wyrok z 7 czerwca 1924 r. C 104/24.
57. Niema niemożliwości świadczenia, jeżeli istniała możliwość uzyskania towaru będącego przedmiotem dostawy chociażby za cenę wyrównującą spadek waluty polskiej.
Wyrok z 3. października 1924 r. C 230/24.
58. Do przewłaszczenia udzielonego przed wejściem w życie rozp. K. N. R. L. z 25 czerwca 1919 przepisy jego rozporządzenia stosowane być nie mogą.
Wyrok z 31 października 1924 r. C 238/24.
59. Rozwodu nie może żądać małżonek, który sam względem drugiego małżonka ciężko przewinił, podczas gdy przewinienia drugiego małżonka są nikłe.
Wyrok z 24 października 1924 r. C 257/24.
60. Skarga o ustalenie bezprawności wypowiedzenia stosunku służbowego (wskutek udziału w strajku rolnym) nie jest dopuszczalną w czasie, gdy można już było skarżyć o świadczenia z tego tytułu.
Wyrok z 31 października 1924 r. C 263/24.
61. Zmowa kilku osób co do zdobycia i obciążenia nieruchomości

mości w celu udaremnienia praw kontraktowych nabywcy uzasadnia roszczenie tegoż przeciw wszystkim tym osobom o przywrócenie stanu poprzedniego.

Wyrok z 11 kwietnia 1924 r. C 19/24.

62. Sąd Najwyższy nie jest właściwy do załatwienia wniosku o przedłużenie czasokresu eksmisyjnego na zasadzie art. 23 ustawy o ochronie lokatorów z 11 kwietnia 1924

Orzeczenie z 28 listopada 1924 r. C 387/24.

Dr. T. Bujak,
sędzia Sądu Najwyższego

Orzecznictwo

Najwyż. Trybunału Administracyjnego.

I. Postępowanie przed Najwyższym Trybunałem Administracyjnym.

1. Najwyższy Trybunał Administracyjny nie jest właściwym w myśl art. 3 punkt a) ustawy z 3 sierpnia 1922 poz. 600 Dz. Ust. do rozpatrywania orzeczeń policyjno-karnych, (Zobacz art. 12 i 73 ust. o Konstytucji Rz. P.) (28 kwietnia 1924 r. L. Rej. 316/23.)

2. W sprawach podatkowych należących do właściwości Niemieckiego Trybunału Rzeszy dla spraw finansowych jest Najwyższy Trybunał Administracyjny na zasadzie art. 35 ustęp 3 łącznie z art. 38 ustawy z 3. 8. 1922 poz. 600 dz. ust. o Najwyższym Trybunale Administracyjnym tylko wtenczas powołany, jeżeli orzeczenie ostatniej instancji administracyjno-podatkowej zostało podatnikowi doręczone po 22 czerwca 1922 r. (4 kwietnia 1924 L. Rej. 813/22.)

3. Odmowa wstrzymania wykonania zaskarżonego do Najw. Tryb. Admin. orzeczenia władzy administracyjnej może być poddana decyzji Trybunału tylko w drodze wniosku po myśli art. 4 ustęp drugi ustawy z dnia 3 sierpnia 1922 r. Dz. U. poz. 600, nie zaś także w drodze samodzielnej skargi na decyzję władzy administracyjnej, odmawiająca wstrzymania. (12. 6. 1924 L. Rej. 794/24.)

4. Skarga, opierająca się jedynie na zarzucie niewytoczonym w toku instancji a wprowadzającym nowe okoliczności faktyczne, nie podlega rozpoznaniu Najwyższego Trybunału Administracyjnego w myśl art. 14 w związku z art 24 ustawy z 3. 8. 1922 Dz. Ust. poz. 600. (22. 9. 1924 L. Rej. 891/24.)

II. Postępowanie przed władzami administracyjnemu

5. Przy orzekaniu o wznowieniu postępowania administracyjnego ocena, czy wyszły na jaw nowe okoliczności faktyczne dla sprawy istotne lub środki dowodowe, których strony nie mogły podnieść w toku postępowania administracyjnego należy do władzy administracyjnej, która wydała

ostateczne orzeczenie, decyzja zaś tej władzy co do wznowienia sprawy nie może być dowolną, lecz wynikać winna z wyżej wspomnianej oceny, która znów znajdować musi uzasadnienie w faktycznym stanie sprawy. (5 maja 1924 L. Rej. 611/23.)

6. Wznowienie postępowania administracyjnego zarządzić może tylko ta władza, która, orzekła poprzednio w instancji ostatniej na prośbę, wniesioną za pośrednictwem władz 1 instancji. (10 marca 1924 L. Rej. 423/23.)

7. Wadliwość postępowania w myśl art. 19 ustawy z 3 8. 1922 poz. 600 dz. ust. zachodzi, jeżeli władza nie zbada w razie zachodzącej wątpliwości, czy wnioskodawca domagał się orzeczenia administracyjnego co do prawa obywatelstwa polskiego w myśl cyfrowego oznaczenia przepisów ustawy, czy też w myśl treści wniosku wskazującego na inny przepis ustawy. (29. 2. 1924 L. Rej. 1407/23.)

8. Wznowienie postępowania administracyjnego z powodu rzekomego uchybienia formom postępowania administracyjnego - nie jest dopuszczalne. (19. 5. 1924 L. Re. 836/23.)

9. Niejasność lub sprzeczność w samym orzeczeniu stanowić może dostateczną podstawę do uchylenia tego orzeczenia z powodu wadliwości postępowania. (22. 9. 1924 L. Rej. 1416/23.)

10. Wadliwe postępowanie władz w postępowaniu administracyjnem. powodujące spóźnione wniesienie skargi, uważać należy w myśl § 112 pruskiej ustawy o ogólnym zarządzie kraju z dnia 30 lipca 1883 r. za wypadek, któremu strona nie może zapobiec. (19. 5. 1924 L. Rej. 1070/23.)

11. Oddanie pisma rewizyjnego w tym oddziale województwa, który przyjmuje wszelkie wpływy przeznaczone dla wojewódzkiego sądu administracyjnego, uważać należy za wpływ tegoż pisma do wspomnianego sądu w myśl § 95 pruskiej ustawy o ogólnym zarządzie kraju z dnia 30 lipca 1883. (22. 5. 1924 L. Rej. 1641/23.)

12. Do sprostowania oczywistej pomyłki w orzeczeniu własnem władza administracyjna jest uprawniona, nie będąc krępowaną warunkami koniecznymi dla dozwoleń wznowienia postępowania. (24. 4. 1924 L. Rej. 593/22.)

13. W razie skargi z § 126 pruskiej ustawy o ogólnym zarządzie kraju z 30 lipca 1883, wydział powiatowy może, celem usunięcia wadliwości postępowania powziąć w miejsce nieformalnej uchwały nową uchwałę w właściwym postępowaniu — oczywiście o ile nie narusza on przez to nabytych praw. (9. 10. 1924 L. Rej. 1041/22.)

III. Sprawy skarbowe.

14. a) W przypadku wymiaru podatku dochodowego w zaocznosci Komisja Odwoławcza nie jest obowiązana do rozpatrywania konkretnych zarzutów odwołania skierowanych li tylko przeciwko faktycznym ustaleniom Komisji szacunkowej ani też do przeprowadzenia dowodów w związku z tymi zarzutami ofiarowanych.

b) W przypadku zasadności zaocznego wymiaru podatku dochodowego nie mogą być przed N. T. A. ze skutkiem zastrżone prawidłowe ustalenia faktycznych podstaw wymiaru. (4. 4. 1924 L. Rej. 1481/22.)

15. Odnośnie do miejsca zwykłego zamieszkania płatnika podatku dochodowego z punktu widzenia § 176 austriackiej ustawy o bezpośrednim podatku osobistym nie decyduje to, co płatnik jako swój zamiar określa, lecz to, co z okoliczności osiedlenia się płatnika jako jego zamiar wynika. (14. 3. 1924 L. Rej. 19/22.)

16. Art. 2 ustawy z 20 listopada 1919 r. Dz. U. poz. 492 nie ma zastosowania przy ustaleniu podstaw obliczenia podatku od przyrostu wartości w myśl niemieckiej ustawy z 14 lutego 1911 r. (16. 10. 1923 L. Rej. 785/23.)

17. Przy przedsiębiorstwach rurociągowych, tłoczących prócz ropy, wyprodukowanej we własnej kopalni również obcą ropę, podlega daninie w myśl art. 12. I. 5 ustawy z 16 grudnia 1921 poz. 1 dz. ust. z 1922 r. cała ilość ropy, przetłoczonej w miarodajnym dla obowiązku podatkowego czasie. (8. 4. 1924 L. Rej. 218/22.)

18. Termin z § 44 ustęp 3 rozp. wykon. do ustawy z 16 grudnia 1921 poz. 1 Dz. Ust. z r. 1922 o poborze nadzwyczajnej daniny gruntowej nie jest terminem prekluzyjnym; przekroczenie tego terminu nie powoduje zaocznosci. (4. 4. 1924 L. Rej. 85/22.)

19. Przez słowa „należność podatkowa za rok 1921” użyte w art. 5 ustawy o nadzwyczajnej daninie państwowej z 16. 12. 1921, poz. 1 Dz. Ust. z r. 1922 należy rozumieć kwotę przypadającą na czas opodatkowania, t. j. faktyczną kwotę podatkową a nie kwotę podatku, obliczoną w stosunku całorocznym. (14. 3. 1914, L. Rej. 423/22.)

20. W sporze o zawarcie kontraktu kupna realności — podstawą wymiaru należności ma być wartość realności a nie wartość interesu, podana w skardze. (1. 4. 1924, L. Rej. 1010/23.)

21. Art. 244 rosyjskiej ustawy o opłatach (wyd. 1903 r.) zwalnia od opłat aljenacyjnych jedynie akty przejścia prawa własności do nieruchomości przymusowo wywłaszczonych

z prywatnego posiadania na użytek państwowy lub publiczny, jeżeli przytem przedsiębiorstwo prowadzi się środkami Skarbu. (22. 3. 1924, L. Rej. 732/22).

22. Art. 19 ustawy o poborze nadzwyczajnej daniny państwowej z 16 grudnia 1921, poz. 1 Dz. Ust. z 1922 wykluciu odwołanie strony, będącej w zaoczności, jedynie przeciw ustaleniu faktycznych danych do wymiaru. 23. 10. 1924, L. Rej. 274/22).

23. Do świadczeń podlegających podatkowi obrotowemu w myśl § 1 ustawy niemieckiej z dnia 26 lipca 1918 r. nie należą zwyczajem przyjęte świadczenia w produktach na rzecz pracowników, zajętych przy wytworze danych produktów (ordynacja, deputaty i t. p.). (1. 5. 1924, L. Rej. 1390/23).

IV. Sprawy urzędnicze.

24. Ustawa o państwowej służbie cywilnej z dnia 17. 2. 1922, N, 21/164 Dz. U. nie rozróżnia w przepisach artykułu 33 i 166 między funkcjonariuszami przejętymi z b. państw zaborczych a takimi, którzy dopiero za jej; panowania weszli w stosunek służbowy i dlatego art. 166 stosuje się do jednych i drugich. (16. 4. 1924, L. Rej. 1138/23).

25. Odnosnie urzędników, którzy w myśl art. 24 Tymczasowych przepisów służbowych z dnia 11 czerwca 1918 r. nie nabyli prawa nieusuwalności, atrybucie władzy dyscyplinarnej należą do władzy służbowej. (26. 3. 1924, L. Rej. 786/23).

26. Dla zastosowania art. 46 ustawy emerytalnej z dnia 28 lipca 1921 r., poz. 466 Dz. Ust. nie jest wymaganiem obywatelstwo polskie, kwalifikowane w myśl art. 43 ustawy emerytalnej w brzmieniu art. 10 noweli z dnia 28 lipca 1922 r. Dz. Ust., poz. 583. (26. 2. 1924, L. Rej. 469/23).

27. Wdowa po emerycie b. państwa austriackiego, która wyszła za mąż, już za emeryta nie ma, w myśl art. 46 ustawy emerytalnej z dnia 28 lipca 1921 r., poz. 466 Dz. Ust., prawa do pensji wdowiej. (26. 2. 1924, L. Rej. 470/23).

28. Zwolnienie urzędnika ze służby państwowej należy. w myśl ustawy z d. 17. II. 1922 r, Dz. Ust. poz. 164 o państwowej służbie cywilnej, do kompetencji tej władzy, która go zamianowała na stanowisko służbowe. (10. 10. 1924, L. Rej. 2063/23).

29. Niestawienie się do służby funkcjonariusza państwowego po upływie dwuletniego urlopu bez uposażenia, winno być uważane jako zerwanie przezeń stosunku służbowego, ze skutkami, przewidzianymi w art. 64, ustęp pierwszy ustawy o państwowej służbie cywilnej z dnia 17 lutego 1922 r., poz. 164 Dz. Ust., chyba, że przyczyna niestawienia zostanie

przez władze służbową uznana za usprawiedliwiona. (19. 9. 1924, L. Rej. 1858/23).

30. Art. 43 i 46 ustawy emerytalnej z dnia 28 lipca 1921. poz. 466 Dz. Ust. nie stosują się do emerytur i pensyj b. państw zaborczych, przyznanych w drodze pozaustawowej. (15. 4. 1924, L. Rej. 653/23).

31. Przepisy art. 27 ustawy emerytalnej z dnia 28 lipca 1921 r. nie pozbawiają wdów i sierot po funkcjonariuszach państwowych prawa do zastosowania przy obliczaniu ich pensyj postanowienia ustępu pierwszego art. 4 tejże ustawy. (16. 5. 1924, L. Rej. 1333/23).

32. Uznanie przez komisję lekarską zwolnionego ze służby funkcjonariusza państwowego za zdolnego do pracy w ogólności nie stoi na przeszkodzie do zastosowania art. 7 p. b) ustawy emerytalnej z d. 28 lipca 1921 r., o ile funkcjonariusz został uznany za trwale niezdolnego do pełnienia danych obowiązków służbowych. (24. 10. 1924, L. Rej. 2031/23).

33. Pominięcie przepisu art. 20 p. c. ustawy emerytalnej z d. 18. 7. 1921 r., Dz. Ust. poz. 466, nadającego emerytowi prawo wyboru między zaopatrzeniem, przysługującym mu na podstawie powołanej ustawy, a zaopatrzeniem, przypadającym mu na zasadzie innych ustaw, uzasadnia istotną wadliwość postępowania. (16. 9. 1924, L. Rej. 737/23).

V. Obywatelstwo.

34. a) Cofnięcie prawnie złożonej opcji przewidzianej w art. 91 Traktatu Wersalskiego z 28 czerwca 1919 r., poz. 200 Dz. Ust. z roku 1920 jest bezskutecznym.

b) Ważność oświadczenia woli w przedmiocie opcji ocenia się według ogólnych zasad prawnych. (14 kwietnia 1924, L. Rej. 931/22).

35. Zaniedbanie rozpatrzenia zarzutu, iż opcja przewidziana w art. 91 Wersalskiego Traktatu pokoju z 28 czerwca 1919 (Dz. U. poz. 200 z 1920 r.) dokonana została pod przymusem, stanowi istotną wadliwość postępowania (art. 19 ustawy z 3. 8. 1922 r., poz. 500 Dz. Ust.). (11. 4. 1924, L. Rej. 954/22).

36. W myśl art. 4 ustęp piąty ustawy o obywatelstwie Państwa Polskiego z dnia 20 stycznia 1920 r., Dz. U. poz. 44 nabyli obywatelstwo polskie wszyscy ci wciskowi, którzy w chwili przełomu z armii b. państw zaborczych przyjęci zostali do wojska polskiego bez zastrzeżenia, iż przyjęcie to nie nadaje praw obywatelskich. (16. 4. 1924, L. Rej. 18/24).

37. Ważność opcji przewidzianej w art. 91 Wersalskiego

Traktatu Pokoju nie jest uzależniona od opuszczenia kraju przez optującego. (16. czerwca 1924, L. Rej. 953/22).

38. Wskutek opcji na rzecz państwa niemieckiego na zasadzie art. 91 Traktatu Wersalskiego z dnia 28 czerwca 1919 r., poz. 199 Dz. U., uważa ustawodawstwa polskie optantów za obcokrajowców. (15. 5. 1924, L. Rej. 1950/23).

39. Dokonanie opcji na rzecz Niemiec w myśl art. 91 Traktatu Wersalskiego powoduje utratę obywatelstwa polskiego, cofnięcie opcji jest bez znaczenia prawnego. (12. 6. 1924, L. Rej. 1043/22).

40. Nie zachodzi istotna wadliwość postępowania, gdy władza administracyjna pominęła gołosłowne twierdzenie strony, iż złożyła opcję w myśl art. 91 Traktatu Wersalskiego w stanie nietrzeźwym, (12. 6. 1924, L. Rej. 1042/22).

41. Nieznajomość przepisów prawnych jest bez znaczenia dla ważności opcji, dokonanej według zasad art. 91 Traktatu Wersalskiego.

Cofnięcie opcji dokonanej na zasadzie art. 91 Traktatu Wersalskiego nie powoduje nabycia obywatelstwa polskiego (12. 6. 1924, L. Rej. 1001/23).

VI. Prawo państwowe.

42. Uznanie przez Państwo Polskie aktów administracyjnych b. państw zaborczych należy, o ile traktaty międzynarodowe nie postanawiają inaczej, do swobodnej oceny odnośnych władz Państwa Polskiego z uwzględnieniem zasady ciągłości administracji (9. 5. 1924, L. Rej. 669/23).

43. a) Prawa obcokrajowców w obrębie Rzeczypospolitej Polskiej są w myśl art. 95, ustęp drugi ustawy konstytucyjnej z dnia 17 marca 1921 poz. 267 Dz. U. zależne od wzajemności państwa obcego w stosunku do obywateli polskich.

b) W stosunku do państwa niemieckiego niema wobec przepisu art. 111 konstytucji niemieckiej z dnia 11 sierpnia r. 1919, oraz wobec braku odnośnych traktatów pomiędzy Państwem Polskiem a niemieckiem zagwarantowanej wzajemności, by poddani polscy w państwie niemieckim używali tych samych praw, co poddani niemieccy pod względem dowolności pobytu na obszarze państwa niemieckiego.

c) Obywatele państwa niemieckiego nie mają na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej prawa do dowolnego wyboru miejsca pobytu.

d) Wskutek opcji na rzecz państwa niemieckiego na zasadzie art. 91 Traktatu Wersalskiego z dnia 28 czerwca 1919 poz. 199 Dz. Ust. uważa ustawodawstwo polskie optantów za obcokrajowców. (15. 5. 1924, L. Rej. 1950/22).

VII. Sprawy przemysłowe.

44. Przepis ustępu 3 § 5 rozp. austr. z 18. 9. 1912 No. 191 dz. u. austr. przyznający przy udzielaniu licencji na urządzenie przedstawień kinematograficznych pierwszeństwo osobom, co do których ma się zupełna pewność, że dochód z przedsiębiorstwa będzie stale obracany na cele powszechnej użyteczności, nie uprawnia władzy do odmówienia licencji innym współubiegającym się dopóki nie zostanie ustalone, że zachodzą wszystkie warunki powyższego rozporządzenia do udzielenia licencji osobom uprzywilejowanym. (29. 2. 1924. L. Rej. 1608/23).

45. Z art. 5 ustawy z dnia 23 kwietnia 1920 r., poz. 299 Dz. U. z roku 1922 wynika ustawowa konieczność zmniejszenia liczby miejsc detalicznej sprzedaży i wyszynku napojów alkoholowych do jednego na 2500 mieszkańców jednej gminy przez odmawianie nowych koncesji choćby w tym samym lokalu. (5. 5. 1924, L. Rej. 1888/23).

46. Na zasadzie ogólnego prawa krajowego część II, tył 17, § 10, władza policyjna uprawniona jest do doraźnego zamknięcia jadłodajni w razie policyjnego ustalenia, że lokal ten służy do popierania kradzieży i paserstwa. (9. 10. 1924, L. Rej. 870/22).

VIII. Sprawy mieszkaniowe.

47. Lokator, którego mieszkanie zarekwirowano na zasadzie ustawy z 27 listopada 1919 r., poz. 498 Dz. Ust. nie ma legitymacji domagania się zwrotu mieszkania względnie zwolnienia tegoż z rekwizycji na zasadzie art. 14 ustawy z 4 kwietnia 1922, poz. 264 Dz. Ust. z powodu ustania funkcji publicznych osoby, dla której swego czasu mieszkanie zarekwirowano. (3 kwietnia 1924, L. Rej. 824/23).

48. Prawo do rekwizycji mieszkania na zasadzie ustawy z dnia 4. 4. 1922, poz. 264 Dz. Ust. przysługuje tylko gminie: osoba, która wolne mieszkanie wskazała, nie ma podmiotowego prawa żądania zajęcia go. (18. 2. 1924, L. Rej. 934/23)

49. Przy rekwizycji mieszkania na zasadzie art. 3, punkt 5, ustawy z dnia 4 kwietnia 1922 r., poz. 264 Dz. U. (jako podwójnego) w razie zarzutu, że stan budowlany mieszkania drugiego nie dopuszcza jeszcze jego zamieszkiwania, jest rzeczą władzy okoliczność tę ustalić. (24. 4. 1924, L. Rej. 1968/23).

50. Urzędnik Zakładu Ubezpieczeń robotników od wypadków we Lwowie podpada pod określenie osoby pełniącej obowiązek publiczny w rozumieniu art. 1 ustawy z dnia 27 listopada 1919 r. (24. 4. 1924, L. Rej. 355/23).

51. Mieszkania zarekwirowane na zasadzie ustawy z dnia 27 listopada 1919 r., a opróżnione pod panowaniem ustawy z dnia 4 kwietnia 1922 r., mogą być bez ponownej rekwizycji w myśl tej ustawy dalej przydzielone. (5. 6. 1924, L. Rej. 1005/23).

52. Legitymowaną do zgłoszenia wniosku z art. 15 ustawy z dnia 4 kwietnia 1922 r., poz. 264 Dz. Ust. jest tylko ta osoba, u której jako posiadacza lokalu zwolnić się mającego lokal ten zostać zarekwirowany. (20. 5. 1924, L. Rej. 1758/23).

53. Rozporządzenia Komisarza Generalnego Ziemi Wschodnich z dnia 7 listopada 1919 r. (poz. 344 Dz. U. Z. W.) i z dnia 2 czerwca 1920 r. (poz. 1442 Dz. U. Z. W.) zostały uchylone także co do dopuszczalności rekwizycji mieszkań w gminach wiejskich rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 28 lutego 1921 r., poz. 148 Dz. U., rozciągającym na Ziemię Wschodnie, na zasadzie art. 6 ustawy z dnia 4 lutego 1921 r., poz. 93 Dz. U., moc obowiązującą ustawy z dnia 27 listopada 1919 r. o rekwizycji mieszkań. (26. 6. 1924, L. Rej. 1514/23).

54. Lokal przemysłowy w rozumieniu art. 6, punkt 3 ustawy z dnia 4 kwietnia 1922 r., poz. 264 Dz. U. nie traci swego charakteru jeżeli uruchomienie przedsiębiorstwa przemysłowego w tym lokalu nie mogło nastąpić z powodu zarekwirowania niezbędnej dla przedsiębiorstwa części lokalu. (26. 6. 1924, L. Rej. 1360/23).

55. Przepis punktu „f” art. 28 dekretu z dnia 16 stycznia 1919 r., poz. 116 Dz. Pr., jako ustawy wyjątkowej, ma jedynie na celu zapobieganie brakowi mieszkań przez oznaczenie pomieszczeń czasowych na niezabudowanych placach, należących do osób prywatnych i to tylko w braku własnych gruntów komunalnych. (13. 6. 1924, L. Rej. 1989/23).

56. Skarga na odmowne załatwienie wniosku o zwolnienie mieszkania z rekwizycji na zasadzie art. 15 ustawy z dnia 4. 4. 1922, motywowane brakiem warunków ustawowych, podlega rozpoznaniu Najwyższego Trybunału Administracyjnego. (22. 9. 1924, L. Rej. 404/24).

57. Zamiana mieszkania zarekwirowanego na miękkanie zajmowane w drodze najmu nie powoduje przeniesienie wężła rekwizycyjnego na to ostatnie mieszkanie. (20. 10. 1924, L. Rej. 238/22).

58. Ustawa z 4. 4. 1922, poz. 264 nie nakłada na zarządy gmin obowiązku do przedstawienia posiadaczowi mieszkania listy kandydatów uprawnionych do otrzymania mieszkań, nie zawiera również obowiązku zarządu gmin do wywieszania takich list na widok publiczny. (23. 10. 1924, L. Rej. 1573/23).

IX. Sprawy agrarne.

59. Przy udzielaniu zezwolenia na przewłaszczenie w myśl austr. rozp. ces. z 9. 8. 1915 Nr. 234, Dz. p. p. obojętnym jest, czy przeniesienie własności jest dla sprzedającego więcej czy mniej korzystne, jak również jest bez, znaczenia, czy daną nieruchomość posiada ta lub inna osoba, byle osoba nabywcy dawała rękojmię, że nieruchomość, o którą chodzi, nie straci charakteru gospodarstwa włościańskiego zdolnego do produkcji.

60. Tymczasowe rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 września 1919 r. Dz. Ust. p. 428 nie uchyliło cesarskiego rozporządzenia z dnia 9 sierpnia 1915 r. Dz. P. P. Nr. 234 o przewłaszczeniu posiadłości gruntowych. (Obacz art. 33 ustęp 3 ustawy z 11 sierpnia 1923 r. Dz. Ust. poz. 705). (10. 4. 1924, L. .Rej. 155/22).

61. a) Odmówić zezwolenia na przewłaszczenie gruntu włościańskiego na zasadzie przepisu punktu 1 § 6 cesarskiego rozporządzenia z 9. 8. 1915 Dz. p. p. austr. Nr. 234 można nie tylko wówczas, gdy nabywca trudnił się spekulacją gruntami ale i wtedy, gdy ustalono, że w danym wypadku nabycie nastąpiło w zamiarze niewątpliwym odprzedaży z zyskiem.

b) Ponowienie postępowania, przewidziane w ustępie 3 § 10 cesarskiego rozporządzenia z 9. 8. 1915 r. Dz. p. p. austr. Nr. 234 w związku z nowelą z 18. 4. 1916 Dz. p. p. austr. 106, nie jest identyczne z, ogólnym pojęciem wznowienia w dziedzinie postępowania administracyjnego. (17. 3. 1924 L. Rei. 93/22).

62. Ustawa z 17 grudnia 1920 r. poz. 17 z r. 1921 Dz. Ust. o przejęciu na własność państwa ziemi w niektórych powiatach Rzeczypospolitej! obowiązuje również na obszarze powiatu lubomskiego. (28. 2. 1924 L. Rej. 448 i 449/22.)

63. O zastosowaniu tymczasowego rozporządzenia Rady Ministrów z 1. 9. 1919 r. poz. 428 Dz. Ust. o przenoszeniu własności nieruchomości ziemskich rozstrzyga charakter nieruchomości ziemskiej a nie osoba jej właściciela. (3. 4. 1924 L. Rej. 133/22).

64. Przepis części IV ustawy rosyjskiej z 29 maja 1911 o urządzeniu rolnem, Zbiór Praw poz. 1087 (uwaga 1 do art. 297 Org. Zarządu Król. Polsk.) ma zastosowanie również do wsi, powstałych z rozparcelowania ziemi folwarcznej bez udziału Banku Włościańskiego. (25. 9. 1924 L. Rej. 1507/23.)

65. Ustawa z dnia 31 lipca 1919 r. Dz. U. poz. 400 o wydawaniu Dziennika Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej stosuje się od chwili wejścia jej w życie t. j. od dnia 16 sierpnia. 1919

r. także do województwa białostockiego. (12. 6. 1924 L. Rej. 1759/23.)

66. Powrót właściciela lub osoby prawa jego reprezentującej przed 1 kwietnia 1921 r. do opuszczonego przezeń poprzednio majątku jest okolicznością decydującą w rozumieniu art. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1920 r. poz. 17 dz. u. z r. 1921 o tem, czy majątek należy do rzędu opuszczonych. Z brzmienia powyższego artykułu wynika, że chodzi o to, aby właściciel sam interesował się losem swego majątku i dowód tego upatruje w powrocie jego lub osoby przedstawiającej jego prawa do majątku, robiąc jedynie pewien wyjątek art. 2 ustęp ostatni) w stosunku do osób internowanych lub przez obce władze wywiezionych. (7. 5. L. Rej. 277/23.)

67. Ustawa z dnia 17 grudnia 1920 r. Dz. U. poz. 17/21 nie ma zastosowania do ziem położonych w powiecie wotożyńskim. (28. 4. 1924 L. Rej. 252/23.)

68. Komisje Odwoławcze, załatwiając odwołania od orzeczeń Powiatowych Komitetów nadawczych, winny postąpić w jeden ze sposobów wymienionych w § 7 rozp. Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych z 21 kwietnia 1921 poz. 239 Dz. Ust. pod literami a) b) c) lub d) i łączne zastosowanie dwóch sposobów załatwienia, w odniesieniu do tej samej części orzeczenia, jest niedopuszczalne. (22. 9. 1924 L. Ro. 1416/23.)

69. Określenie przez Komisję Odwoławczą, wbrew wnioskowi odwoławczemu, przestrzeni, podlegającej przejęciu na własność Państwa z mocy ustawy z dn. 17. 12. 1920 r. poz. 17/21 Dz. Ust., ponad ilość przejętą przez Powiatowy Komitet Nadawczy, jest naruszeniem § 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych z dnia 21. 4. 1921 r. poz. 239 Dz. Ust. i stanowi wadliwość postępowania. (16. 10. 1924 L. Rej. 1095/22.)

70. a) Pojęcie nieruchomości ziemskiej z art. 1 rozporządzenia tymczasowego Rady Ministrów z dnia 1 września r. 1919 Dz. U. poz. 428 nie jest ograniczone w b. zaborze austriackim do t. zw. dóbr tabularnych, wpisanych do ksiąg gruntowych przy sądach okręgowych.

b) Właściwość komisji obrotu gruntami, utworzonych przy sądach powiatowych w b. zaborze austriackim na podstawie cesarskiego rozporządzenia z dnia 9 sierpnia 1915 r. Dz. Pr. P. austr. Nr. 234 odnosi się tylko do tych nieruchomości ziemskich, których obrót to cesarskie rozporządzenie reguluje.

c) Z brzmienia art. 3 tymczasowego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 września 1919 r. Dz. U. poz. 428, powołu-

jącego się na zasady reformy rolnej wynika, iż okoliczność, że dana nieruchomość stanowi przestrzeń rolną czy leśną może mieć wpływ jedynie na sposób merytorycznego załatwienia prośby o zezwolenie na przewłaszczenie, nie można jednak z niego wyprowadzać wniosku, iż powołane rozporządzenie tymczasowe do leśnych gruntów wogóle się nie stosuje. (26. 6. 1924 L. Rej. 441/23.)

71. Tak uprawniony jak i zobowiązany z umowy, zawartej w ramach art. 1 tymczasowego rozporządzenia Rady Ministrów z 1 września 1919 r. poz. 428 Dz. Ust., są legitymowani do zaskarżenia decyzji urzędów ziemskich, zarówno w toku postępowania administracyjnego, jak i przed Najwyższym Trybunałem Administracyjnym, — bez względu na prywatno prawne skutki z tej umowy powstać mogące — o ile odnośna decyzja urzędów ziemskich nie uwzględnia ich woli w kierunku przeniesienia prawa własności w każdym stadium postępowania administracyjnego objawionej. (11. 6. 1924 L. Rej. 1604 i 1575/23.)

72. Niepodanie chociażby w najogólniejszych zarysach, powodów odmowy zezwolenia na przewłaszczenie nieruchomości miejskiej lub fabrycznej w b. dzielnicy pruskiej albo niepodanie powodów udzielenia zezwolenia z zastrzeżeniami, stanowi wadliwość postępowania (art. 4 rozp. Ministra b. dzielnicy pruskiej z 21 czerwca 1921 poz. 149 Nr. 23 Dz. Urz. Min. b. dz. pr.). (23. 10. 1924 L. Rej. 246/23.)

73. Przy stosowaniu rozporządzenia Ministra b. dzielnicy pruskiej z 21. 6. 1921 Dz. Urz. Ministerstwa b. dzielnicy pruskiej Nr. 23 poz. 149 w przedmiocie zezwolenia na przewłaszczenie (przeniesienie własności) nieruchomości fabrycznych oraz nieruchomości miejskich, usankcjonowanego przepisem art. 15 ustawy z 23. 6. 1921 Dz. Ust. poz. 511, swobodna ocena władzy orzekającej ma swoje granice, określone naturą rzeczy i ustalonemi w sprawie faktycznemi okolicznościami, a Najwyższy Trybunał Administracyjny powołany jest do wykonywania kontroli w tym kierunku, czy władza nie wyszła poza powyższe granice i czy postępowanie zostało przeprowadzone prawidłowo. (20. 10. 1924 L. Rej. 679/23.)

74. Niekorzystna dla skarżącego decyzja Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w sprawie likwidacji majątku niemieckiego, skierowana jedynie do Komitetu Likwidacyjnego w Poznaniu, nie może być zaskarżoną do Najwyższego Trybunału Administracyjnego, jeżeli likwidację przeprowadzono odmiennie od tej decyzji i skarżącego zawiadomiono o tem, aczkolwiek w sposób niewłaściwy pismem Komitetu

Likwidacyjnego, które nie zostało jednak nominalnie zaskarżone. (22. 10. 1924 L. Rej. 1924/23.)

X. Sprawy samorządowe.

75. a) Uchwały rady miejskiej, oddalające sprzeciw przeciwko ważności wyborów do rady miejskiej na zasadzie § 27 rozporządzenia ministerialnego z dnia 12 sierpnia 1921 r. poz. 490 Dz. U. nie potrzebują zawierać pouczenia co do środków prawnych, przysługujących przeciwko tym uchwałom.

b) Skargę należy w powyższym wypadku wnieść do wojewódzkiego sądu administracyjnego w przeciągu dwóch tygodni od dnia doręczenia uchwały oddalającej sprzeciw. (5-6. 1924 L. Rej. 241/24.)

76. Urzędnik samorządowy na obszarze b. dzielnicy pruskiej po wystąpieniu ze służby, nie może pociągany być do odpowiedzialności służbowej porządkowej, na zasadzie ustawy pruskiej z dnia 21 lipca 1852 r. za wykroczenia popełnione w czasie trwania stosunku służbowego. (23. 6. 1924 L. Rej. 833/22.)

77. Stosunek służbowy niestałych pracowników Garwolińskiego Pow. Zw. Komunalnego ma charakter prywatnoprawny a zatem nie podlega orzecznictwu Najw. Tryb. Admin. (16. 10. 1924 L. Rej. 736/23.)

78. Etatowi urzędnicy miejscy nie podlegają na obszarze b. dzielnicy pruskiej obowiązkowi ubezpieczenia w miejskiej kasie chorych na zasadzie art. 4 ustawy z dnia 19 maja 1920 r. poz. 272 Dz. U. (23. 6. 1924 L. Rej. 1038/23.)

XL Sprawy szkolne.

79. Postanowienia artykułu 9 ustawy z d. 4. VI. 1920 r. Dz. Ust. poz. 304 oraz § 20 rozporządzenia wykonawczego do tej ustawy z dnia 8. 2. 1921 r. Dz. Ust. poz. 97 nie uzasadniają zwolnienia gmin małopolskich, rządzących się własnym statutem od świadczeń w ustępie 4 § 19 galic. ustawy z d. 26. 6. 1889 r. Dz. Ust. kr. N. 84 określonych. (16. 9. 1924 L. Rej. 472/24.)

80. Art. 119 Ustawy Konstytucyjnej w związku z art. 126 teje Ustawy nie pozbawił mocy obowiązującej art. 92 ustawy z d. 13 lipca 1920 r. Dz. Ust. N. 72 poz. 494 o szkołach akademickich. (7. 10. 1924 L. Rej. 406/23.)

XII. Opieka nad ubogimi.

81. Przepisy ustawy niemieckiej o siedzibie uzasadniającej wsparcie z 30 maja 1908 mają wobec przepisów § 64 pruskiej: ustawy wykonawczej do teje ustawy zastosowanie także do obcokrajowców. (25. 2. 1924 L. Rej. 1065/22.)

82. a) Obowiązek przejęcia osoby potrzebującej wsparcia przez inny związek na zasadzie § 31 niemieckiej ustawy z 30 maja 1908 jest zależny od stwierdzenia wymogów koniecznych do żądania zwrotu kosztów wyłożonych za tę osobę w myśl § 30 tejże ustawy.

b) Świadczenia z kontraktu o służbie nie są wsparciem ubogich w myśl § 14 ustęp 1 niemieckiej ustawy z 30 maja 1908 r.

c) Pozostawienie skargi bez rozpoznania nie przerywa biegu jednorocznego okresu w myśl § 14 ustęp 3 niemieckiej ustawy z 30 maja 1908 r. (11. 2. 1924 L. Rej. 1063/22.)

83. Według § 2 ustawy pruskiej z 23 lipca 1912 r. może związek ubogich udzielający wsparcia wnieść do władzy administracyjnej o zmuszenie dzieci osoby wspieranej do płacenia bieżącego- wsparcia. (20. 3. 1924 L. Rej. 1058/22.)

84. W sprawach sporno-administracyjnych z ustawy niemieckiej o siedzibie uzasadniającej wsparcie z 30 maja 1908 r. nie mają zastosowania przepisy § 52 i 112 ustawy o ogólnym zarządzie kraju z 30 lipca 1883 r. dotyczące przywrócenia do stanu pierwotnego. (3. 4. 1924 L. Rej. 193/24.)

85. Krajowy Związek Ubogich może żądać zwrotu kosztów za utrzymanie chorego w zakładzie od miejscowego związku ubogich na zasadzie § 31 pruskiej ustawy wykonawczej do niemieckiej ustawy o siedzibie uzasadniającej wsparcie z 30 maja 1908 tylko wtenczas, gdy chory potrzebuje tego wsparcia publicznego. (3 kwietnia 1924 L. Rej. 1061/22.)

86. Przesłanie zawezwania skarżącego Związku Ubogich do pozwanego Związku Ubogich do rąk Komisarza Obwodowego nie przerywa jednorocznego czasokresu wymaganego w myśl § 22 liczba 2 ustawy niemieckiej z dnia 30 maja 1908 r. do nabycia siedziby uzasadniającej wsparcie. 20. 3-1924 L. Rej. 1064/22.)

87. a) Osobom, którym wydział powiatowy na zasadzie § 63 ustawy o siedzibie uzasadniającej wsparcie nałożył obowiązek udzielenia wsparcia, przysługują przeciwko tej uchwale środki prawne z § 121 ustawy o właściwości z 1. 8. 1883.

b) Na zasadzie § 41 wymienionej ustawy o właściwości uchwała wydziału powiatowego powzięta według § 63 ustawy o siedzibie uzasadniającej wsparcie jest ostateczną tylko dla osoby, które wsparcie otrzymała. (21. 10. 1924 L. Rej. 1394/24.)

XIII. Zawody wolne.

88. Ustanie skutków karnych w dziedzinie prawa karnego nie usuwa następstw popełnionego przestępstwa odno-

śnie do kwalifikacji moralnych kandydata, starającego się o wpisanie na listę obrońców w sprawach karnych (§ 2 i 3 patentu cesarskiego z dnia 3 maja 1853 Dz. Pr. P. austr. Nr. 31). (9. 5. 1924 L. Rej. 1255/23.)

89. Zaniechanie prowadzenia ksiązek i przepisanych napisów w nagłówkach podań i pism przez t. zw. obrońcę prywatnego w związku z poprzednimi karami za przestępstwa z chęci zysku stanowi niepewność jego w stosunku do jego procederu w myśl § 35 niemieckiej ordynacji procederowej (z dnia 21 czerwca 1869 r. i z dnia 26 lipca 1900) i uprawnia do zakazu wykonywania tegoż zawodu. (15. 5. 1924 L. Rei. 379/24.)

XIV. Sprawy budowlane.

90. a) Magistrat, jako władza budowlana pierwszej instancji, nie jest legitymowany do zaskarżania decyzji Wydziału Powiatowego, zapadłej w sprawie budowlanej na skutek zażalenia przeciw po orzeczeniu tegoż Magistratu.

b) Legitymacji tej: nie uzasadnia okoliczność, że gmina jest narażona na ewentualne koszty wykonania decyzji wyższej władzy, po myśli § 82 ustawy budowlanej z dnia 28 kwietnia 1882 r. (dz. ust. kraj. galic. N. 87), w brzmieniu ustawy z dnia 15 maja 1907 r. (dz. ust. krak. galic. N. 55). (11. 4. 1924 L. Rej. 399/23.)

91. a) Odstępstwa od zatwierdzonych projektów budowy względnie przebudowy (planów, elewacji, przekrojów) są niedopuszczalne bez uzyskania na to zezwolenia właściwej władzy budowlanej.

b) Władza budowlana może odmówić zatwierdzenia planu zamiennego na już wzniesiony budynek względnie dokonaną przebudowę niezgodnie z zatwierdzonym planem pierwotnym. (13. 2. 1924 L. Rej. 731/23.)

92. a) W nr. stół. Warszawie władzą budowlaną, powołaną do wydawania zezwoleń na budowę względnie przebudowę budowli, przeznaczonych dla użytku publicznego (art. 161 ustawy budowlanej rosyjskiej) jest Ministerstwo Robót Publicznych

b) Wytoczenie sprawy sądowej przeciwko winnym prowadzenia budowy, względnie przebudowy bez zatwierdzonych planów, lub wbrew zatwierdzonemu planowi, nie wyklucza prawa władzy inspekcyjno-budowlanej zastosowania w drodze administracyjnej środków zapobiegawczych przeciwko tym uchybieniom, o ile grożą one bezpieczeństwu publicznemu. (Art. 210 ros. ustawy budowlanej). (13. 2. 1924 L. Rej. 281/23.)

93. a) Ministerstwo Robót Publicznych, działając jako władza budowlana, w razie stwierdzenia, że projektowana budowa względnie przebudowa ma być wzniesiona na gruncie rządowym, bez uzyskania zgody Rządu, ma prawo odmówić zezwolenia na budowę względnie przebudowę bez względu na to, czy plany budowy względnie przebudowy odpowiadają obowiązującym przepisom budowlanym.

b) Cofnięta przed doręczeniem oficjalnem decyzja władzy budowlanej, o zezwoleniu na budowę względnie przebudowę nie stwarza żadnych praw dla osoby, ubiegającej się o to zezwolenie. (13. 2. 1924 L. Rej. 587/22.)

XV. Ubezpieczenia.

94. Najwyższy Trybunał Administracyjny jest na zasadzie art. 1 ustawy z d. 3. 8. 1922 r. poz. 600 Dz. Ust. właściwym do rozpatrywania orzeczeń Wyższego Urzędu Ubezpieczeń w sprawie ubezpieczenia na wypadek choroby, odnośnie do obszaru b. dzielnicy pruskiej. (27. 11. 1923 L. Rej. 660/22.)

XVI. Sprawy sanitarne.

95. Sądowe ukarania za przewinienia, stojące w związku z wykonywaniem zawodu akuszerkiego uprawniają do odebrania świadectwa akuszerskiego na zasadzie § 53 ustęp. 2 łącznie z § 33 niemieckiej ustawy procederowej z 21 czerwca 1869, 26 lipca 1900. (17. 3. 1924 L. Rej. 1007/22.)

96. Przepisy ustawy austr. z 18. 12. 1906 r. Nr. 5 ex 1907 o koncesjonowaniu aptek nie mają zastosowania do aptek otwieranych przez Kasy chorych na podstawie art. 44 ustawy z dnia 19. 5. 1920 r. Nr. 44, poz. 272 Dz. U.. (3. 10. 1924, L. Rej. 2070/23).

XVII. Różne.

97. O ile władza wojewódzka wnosi konflikt w myśl przepisów ustaw pruskich z 8 kwietnia 1867 r. i 15 lutego 1854 r., winno wniesienie i uzasadnienie konfliktu polegać na uchwale ogólnego zgromadzenia członków Urzędu Wojewódzkiego uprawnionych do współudziału w tem zebraniu. (6. 3. 1924, L. Rej. 831/22).

98. Oświadczenia stron nie uzupełniają braku uzasadnienia konfliktu przez władzę, która go wniosła na zasadzie § 1 ustawy pruskiej z 13 lutego 1854. (24. 3. 1924, L. Rej. 1249/23).

99. Ustawa z dnia 23 czerwca 1921, poz. 511 Dz. Ust. uznała w art. 15 wszelkie rozporządzenia Ministra b. dzielnicy pruskiej, wydane na zasadzie art. 6 ustawy z 1 sierpnia 1919 r., poz. 385 Dz. Ust. za wydane zgodnie z wymienionym art. 6

a więc z mocą od chwili ich wydania. (20. 3. 1924, L. Rej. 1055/22).

100. Przepis art. 14 dekretu z dnia 7 lutego 1919 r., poz. 162 Dz. Pr. nakazujący płacenie procentów od wynagrodzenia, przyznanego za wywłaszczoną na użytek dróg żelaznych nieruchomość, od dnia zajęcia tejże, ma na celu zagwarantowanie wywłaszczonemu właścicielowi wynagrodzenia za ubytek dochodu w czasie od dnia zajęcia do dnia zapłaty; nie uzasadnia natomiast wykładni, iż zasadnicze wynagrodzeniu ma być ustalone wedle szacunku sporządzonego z uwzględnieniem dnia względnie czasu zajęcia nieruchomości. (11. 3. 1924, L. Rej. 1192/22).

101. Zarządzenie polskiego Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, żądające od kierowników prywatnych kursów handlowych w Małopolsce świadectwa ukończenia szkoły średniej, nie narusza przepisów rozporządzenia cesarskiego z dnia 27. 6. 1850 E. 309 Dz. p. p. — jakkolwiek władze austriackie tego wymogu nie stawiały. (25 kwietnia 1924, L. Rej. 1171/23).

Dr. W. Orski,
sędzia Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

Orzecznictwo Mieszanego Trybunału Rozjemczego Polsko-Niemieckiego

I. Zasady właściwości.

9. W braku właściwości ogólnej do sądzenia wszystkich sporów powstałych na tle działów III, IV, V i VII części X Traktatu Wersalskiego, M. T. R. może jednak, przy wykładaniu każdego z poszczególnych przepisów o właściwości, zawartego w powyższych działach, rozszerzyć swoją właściwość poza ścisłe granice zakreślone w danym przepisie: Każdy z przepisów o właściwości może „promieniować” na pokrewne mu zagadnienia powyższych działów. (21. 5. 1923., Tiedemann / Państwo Polskie).

III. Likwidacje w Polsce.

10. Przy zastosowaniu tezy „promieniowania” przepisów właściwości (por. tezę 9) M. T. R. władny jest zasądzić Państwo likwidujące nie tylko na odszkodowanie przewidziane w ostatnim zdaniu art. 297 h, lecz również na zapłatę samego produktu likwidacji, który należy wypłacić wprost zlikwidowanemu właścicielowi. (29. 7. 1924, Ellermann / Państwo Polskie).

11. Gdy obywatel niemiecki został z Polski wydalony i gdy nieruchomość jego podlegająca likwidacji została mu faktycznie przez władze polskie odebrana, może M. T. R. bez względu na stan postępowania likwidacyjnego polecić Państwu Polskiemu w drodze tymczasowego zarządzenia, aby płaciło likwidowanemu aż do ukończenia postępowania likwidacyjnego rentę kwartalną, w stosunku do wartości likwidowanej nieruchomości. Należy bowiem postępowanie likwidacyjne uznać za ukończone w stosunku do likwidowanego, a gdyby przyjąć, że likwidowany jeszcze własności nie utracił, to Państwo Polskie winno zamianować zarządcę przymusowego, który wygospodarowane dochody powinien oddawać likwidowanemu; za czynności jego byłoby Państwo Polskie odpowiedzialne. (29. 7. 1924, Ellermann / Państwo Polskie).

12. Wyrażenie „réparation, redress” użyte w art. 305 Traktatu Wersalskiego, należy wyklądać szeroko jako nastą-

wienie w rozumieniu prawa cywilnego, a nie z ograniczeniem jako odszkodowanie pieniężne, które Traktat Wersalski nazywa „indemnité”. Wobec tego służy M. T. R. na podstawie art. 305 Traktatu Wersalskiego prawo określenia sposobu i zakresu naprawy a mianowicie zasądzenia Państwa Polskiego na zwrot nieruchomości bezprawnie zlikwidowanej, właścicielowi, który nabył z mocy Traktatu Wersalskiego obywatelstwo polskie. Dla zabezpieczenia tego prawa może M. T. R. zakazać Państwu Polskiemu drogą Tymczasowego zarządzenia zbycia trzeciej) osobie zlikwidowanej nieruchomości. (31. 7. 1924, Tiedemann / Państwo Polskie).

V. Umowy.

13. Celem art. 304 lit. b. ust. 2 Traktatu Wersalskiego jest odebranie jurysdykcji sądom niemieckim; nabycie nowej przynależności państwowej ma normalnie za skutek udział w prawach i obowiązkach, które są z nią związane; należy przeto przepis powyższy wyklądać w ten sposób, że M. T. R. właściwy jest do sądzenia sporów powstałych z umów zawartych przed uprawomocnieniem się Traktatu Wersalskiego, jeżeli w chwili uprawomocnienia się Traktatu Wersalskiego jedna ze stron miała przynależność państwową polską, a druga niemiecką. (22. 3. 1924, Poznański / Lentz-Hirschfeld).

14. Polska była Państwem niezależnym już w roku 1919, a w każdym razie dn. 10 stycznia 1920 (M. T. R. nie rozstrzyga pytania kiedy Polska powstała — 22. 3. 1924, Poznański / Lentz-Hirschfeld),

15. Polska jest mocarstwem sprzymierzonym i stowarzyszonym w rozumieniu Traktatu Wersalskiego i była nim już w roku 1919, ponieważ została zaproszona dnia 15. stycznia 1919 do wzięcia udziału w Konferencji Pokoju. (22. 3. 1924, Poznański / Lentz-Hirschfeld).

16. Przed wydaniem ustawy z dnia 20 stycznia 1920 o obywatelstwie Państwa Polskiego określało się przynależność państwową polską według art. 8 Kodeksu Cywilnego Królestwa Polskiego, którego przepisy należało wyklądać zgodnie z całokształtem prawodawstwa obowiązującego wówczas w Polsce i zgodnie z nowym ustrojem państwowym i międzynarodowym. (22. 3. 1924, Poznański / Lentz-Hirschfeld).

17. Przynależność państwową osób prawnych określa się na podstawie ogólnie uznanego prawa zwyczajowego według terytorjum państwowego, na którym znajduje się siedziba osoby prawnej. (22. 3. 1924, Poznański / Lentz-Hirschfeld).

18. Rosyjski Ukaz Cesarski z 15 listopada 1914 oraz niemieckie obwieszczenie Rady Związkowej Rzeszy z 18. 11. 1914, obydwie w przedmiocie zakazu dokonywania wypłat obywatelom Państw nieprzyjacielskich oraz osobom mającym tamże siedzibę lub zamieszkanie, nie stanowią zakazu handlu w myśl § 1 aneksu do działu V części X Traktatu Wersalskiego. Umów zawartych pomiędzy poddanymi Królestwa Polskiego a poddanymi niemieckimi nie należy przeto uważać za unieważnione przez wojnę w myśl art. 299 Traktatu Wersalskiego. (22. 3. 1924, Poznański / Lentz-Hirschfeld).

19. Firma łódzka zawarła z firmą z Bremeny ugodę w sporze o zapłatę ceny bawełny, której dostawy przerwane zostały przez wojnę, celem uniknięcia orzeczenia sądu polubownego, wyłonionego z giełdy bawełnianej w Breinenie i uzyskania zniesienia aresztu sądowego zarządzonego na należnościach firmy łódzkiej w Niemczech; w okolicznościach powyższych nie ma powodu do unieważnienia ugody na podstawie art. 119, 128 i 774 kodeksu cywilnego Niemieckiego. (22. 3. 1924, Poznański / Lentz-Hirschfeld).

20. Niema lichwy w umowie zawartej w marcu 1919 w Taszkencie pomiędzy obywatelem polskim a niemiecko-rządową Komisją Opieki (Fürsorgekommission), w której umówiono zwrot sumy pożyczonej w rublach w równej ilości franków francuskich; strony nie mogły bowiem zawrzeć umowy bez ryzyka w ustaleniu wartości sumy zwrotu pożyczki, ponieważ wartość pieniędzy zagranicznych była naówczas nieznana w Turkiestanie, a wartość różnych rodzajów rubli, marek niemieckich i franków francuskich podlegała stałym wahaniom. (20. 6. 24. Baranowski / Państwo Niemieckie.)

22. Wysokość stopy odsetek za zwłokę przy wykonaniu umowy zawartej w Turkiestanie pomiędzy obywatelem polskim, a Państwem Niemieckiem oblicza się według ustaw polskich, gdy szkoda wyrządzona została wierzycielowi mieszkającemu w Polsce (dla b. Królestwa Polskiego 6% — 22. 6. 24. Baranowski / Państwo Niemieckie).

Stefan Dembiński (Poznań).